د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او
د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

ریاضي

څلورم ټولګی

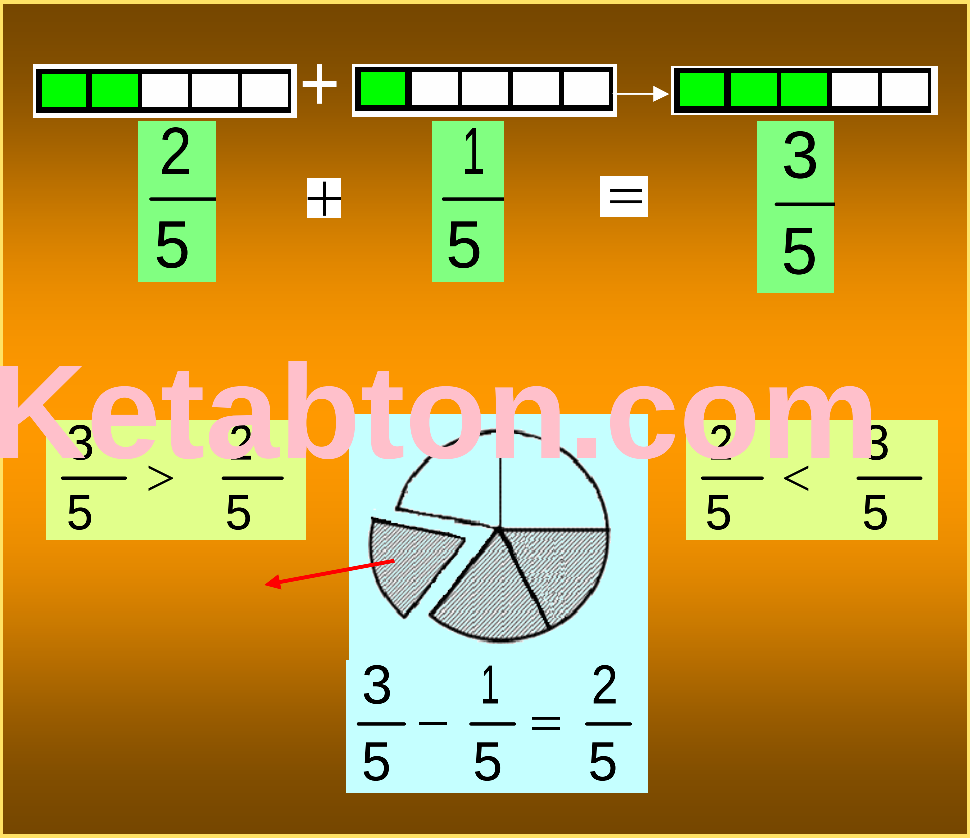

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درسي کتابونه د پوهنې په وزارت پورې اړه لري. پــه
بازار کې يې اخيستنه او خرڅونه په کلکه منع ده. لــه
سرغړوونکو سره قانوني چلند کيږي.

ISBN 978-9936-25-167-0
9 789936 251670 >

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

رياضي

څلورم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب د تالیف، څېړنې او تدقیق کمېټې

لیکوال:

سرمؤلف میرنقیب الله د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د څېړنې او ارزونې د دیپارتمنت آمر.

تایید او مطالعه:

ملي شورا:

د ولسي او مشرانو جرګو د دیني چارو، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې:

د پوهنې وزارت:

- سر مؤلف عبدالنبي واحدي د پوهنې وزارت سلا کار
- دوکتور ننګیالی ارسلا د پوهنې وزارت سلاکار
- سرمؤلف عبدالکبیر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي دیپارتمنت آمر.
- سرمؤلف نظام الدین د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي دیپارتمنت علمي غړی.

ژباړونکی: مختار نوید د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي دیپارتمنت کار کوونکی.

اډیټور: آقا محمد ګرندی‌ د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت علمي غړی.

د محتوا، دیني او سیاسي فرهنګي برخو د څېړنې او بررسۍ کمیټه:

- دوکتور محمد یوسف نیازی د پوهنې وزارت سلاکار.
- محمد آصف ننګ د پوهنې وزارت د خپرونو او اطلاعاتو رئیس.

د څېړنې او تدقیق د څارنې کمیټه:

- دکتور عبدالغفور غزنوي د پوهنې وزارت د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین. دکمېټې رئیس
_ محمد صدیق پتمن د پوهنې وزارت تدریسي مرستیال. غړی.
_ د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر ګلستانی د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف رئیس. غړی.

کمپوز او ډیزاین: حمید الله غفاري

اډیټور: آقامحمد (ګرندی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستـــان دی   دا عزت د هـــر افغان دی

کور د سولې کور د تورې   هر بچي يې قهرمـــان دی

دا وطن د ټولو کـور دی   د بلوڅـــو د ازبکـــو

د پښتـــون او هزاره وو   د ترکمنـــو د تاجکـــو

ورسره عرب، گوجـــر دي   پامیـریان، نورستانیـــان

براهوي دي، قزلباش دي   هم ايمـــاق، هم پشـه يان

دا هيــواد به تل ځليږي   لکـــه لمـــر پر شنه آسمـان

په سينـــه کې د آسيـــا به   لکـــه زړه وي جـــاويدان

نوم د حق مودی رهبـــر   وايو الله اکبر وايو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزير پيغام

گرانو استادانو، ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختگ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کيږي. څرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي گټورې موضوعگانې پکې زياتې شوې دي. د زده کړې په بهير کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه گرځېدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده‌کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران استادان او ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤوليت لري.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، د وطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرگندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو موسسو، او نورو ملگرو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردگ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

شماره	سرلیکونه	مخونه
	د دریم ټولګي لنډيز	
۱-	لومړی لوست: د عددونو د مقامي قیمتونو تقویه کول تر سلوزرو	۱
۲-	دوهم لوست: تخمین کول	۵
۳-	دریم لوست: د عددونو جمع کول په عمودي او افقي ډول	۷
۴-	څلورم لوست: د عددونو تفریق کول په عمودي او افقي ډول	۱۰
۵-	پنځم لوست: ضرب:	۱۳
۶-	شپږم لوست: د دوه رقمي او درې رقمي عددونو تقسیم په یو رقمي عدد باندې	۱۶
	لومړی ځپرکی	
۷-	اووم لوست: د عددونو طبقه بندي، لوستل او لیکل تر ملیارد پورې.......	۱۹
۸-	اتم لوست: د عددونو پراخه (توسعوي) ښودل	۲۳
	دوهم ځپرکی	
	څلور ګوني عملیې	
۹-	نهم لوست: د عددونو جمع کول تر ملیارد پورې	۲۶
۱۰-	لسم لوست: د جمعې د عملیې امتحان	۲۹
۱۱-	یوولسم لوست: د عددونو تفریق ترملیارد پورې	۳۱
۱۲-	دولسم لوست: د تفریق د عملیې امتحان	۳۵
۱۳-	دیارلسم لوست: د دوه رقمي عدد ضرب په دوه رقمي عدد کې	۳۸
۱۴-	څوارلسم لوست: د دوه رقمي عدد ضرب په درې رقمي عدد کې	۴۱
۱۵-	پنځلسم لوست: د دوه رقمي عدد ضرب په څلور رقمي عدد کې	۴۵
۱۶-	شپاړسم لوست: د دوه رقمي عدد ضرب په څلور رقمي عدد کې	۴۸
۱۷-	اوه لسم لوست: د دوه رقمي عدد تقسیم پر دوه رقمي عدد باندې............	۵۱
۱۸-	اتلسم لوست: د درې رقمي عدد تقسیم پر دوه رقمي عدد باندې	۵۴
۱۹-	نولسم لوست: د څلور رقمي عدد تقسیم پر دوه رقمي عدد باندې........	۵۷
۲۰-	شلم لوست: د ضرب د عملیې امتحان...	۶۰
۲۱-	یوویشتم لوست: د تقسیم د عملیې امتحان.......................................	۶۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم ځپرکی

هندسه

-۲۲	دوه ویشتم لوست: د مثلث د محیط اندازه کول	۶۶
-۲۳	درویشتم لوست: د مربع د محیط اندازه کول	۶۹
-۲۴	څلور ویشتم لوست: د مستطیل د محیط اندازه کول	۷۱
-۲۵	پنځه ویشتم لوست: د مضلع د محیط اندازه کول	۷۳
-۲۶	شپږ ویشتم لوست: د سطحي پیژندنه..	۷۵
-۲۷	اووه ویشتم لوست: د دایرې پیژندنه	۷۷
-۲۸	اته ویشتم لوست: د سطحې د واحد پیژندنه او د مربع د مساحت پیدا کول	۷۹
-۲۹	نهه ویشتم لوست: د مستطیل د مساحت پیدا کول	۸۹

څلورم ځپرکی

عام کسر

-۳۰	دیرشم لوست: د کسر د صورت، مخرج او کسري خط (بر خط) مفهوم	۸۳
-۳۱	یو دیرشم لوست: د هغو کسرونو مقایسه کول چې مخرجونه یې سره مساوي وي	۸۶
-۳۲	دوه دیرشم لوست: د عامو کسرونو جمع کول چې مخرجونه یې سره مساوي وي	۸۹
-۳۳	دري دیرشم لوست: د عامو کسرونو تفریق چې مساوي مخرجونه ولري	۹۲

پنځم ځپرکی

د اندازه ګیري واحدونه

-۳۴	څلور دیرشم لوست: داوږدوالي د اندازه کولو واحد	۹۴
-۳۵	پنځه دیرشم لوست: د اوږدوالي د واحد د اجزاوو او اضعافو په یو بل باندې بدلول	۹۶
-۳۶	شپږ دیرشم لوست: د کتلې د اندازه کولو واحد	۹۸
-۳۷	اووه دیرشم لوست: د کتلې د واحد د اجزاوو او اضعافو په یو بل باندې بدلول	۱۰۰
-۳۸	اته دیرشم لوست: د ظرفیت د اندازه کولو واحد.....................	۱۰۲
-۳۹	نه دیرشم لوست: د وخت (زمان) د مقیاس واحد	۱۰۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرانو زده کوونکو: لاندې موضوع ځانې تاسې په درېم ټولګی کښې لوستلې وې خو د يادونې له پاره يې يوځل بيا په لنډه توګه يادونه کوو .

لومړی لوست:

د عددونو د مقامې قيمتونو تقويه کول تر سلو زرو پورې

هدف: زده کوونکې د عددونو مقامې قيمتونه ښه و پيژني او عددونه تر سلو زرو پورې طبقه بندې کړای شې.

پوښتنې:

- د ۴۵۳۶ عدد څورقمې دی؟
- د ۹۹۹۹۹ عدد څو رقمې دی؟
- په هره طبقه کې څو مرتبې شته والی لرې؟

د زده کونکو فعاليت:

ـ زده کوونکې دې د لاندې عددونو رقمونه په اړوندو مرتبوکې وليکې؟

۱ ـ لس زره يوسلو پنځه ويشت؟

د زريزو طبقه			ديو يزو طبقه		
سل زريز	لس زريز	زريز	سليز	لسيز	يويز

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲_ د یارلس زره دوه څلوېښت؟

د یو یزو طبقه			د زریزو طبقه		
یویز	لسیز	سلیز	زریز	لس زریز	سل زریز

۳_ پنځه څلوېښت زره یوسلو یو:

دیو یزو طبقه			د زریزو طبقه		
یویز	لسیز	سلیز	زریز	لس زریز	سل زریز

۴_ اووه ویشت زره اووه سوه یو ویشت:

د یو یزو طبقه			د زریزو طبقه		
یویز	لسیز	سلیز	زریز	لس زریز	سل زریز

۵_ یو دیرش زره اته سوه:

د یو یزو طبقه			د زریزو طبقه		
یویز	لسیز	سلیز	زریز	لس زریز	سل زریز

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې خپل ځان ډاډمن کړي چې:

- زده کوونکي د عددونوطبقه بندي کولای شي؟
- زده کوونکي په صحیح ډول اعداد لوستلای او لیکلای شي؟

ښاغلی ښوونکی! باید زده کوونکي په پنځو ګروپونو تقسیم او پورته پوښتنې هر ګروپ ته ورکړي تر څو د بحث نه وروسته اعداد طبقه بندي کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د لاندې هر شکل عددونه ولیکي:

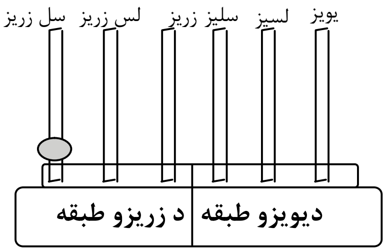

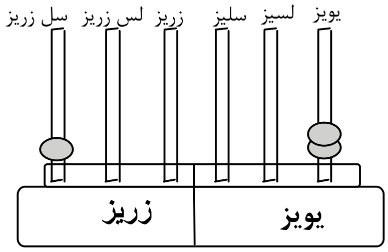

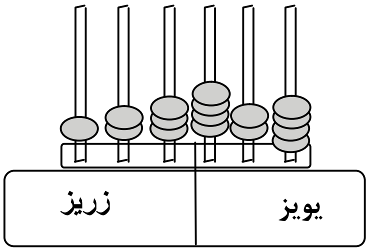

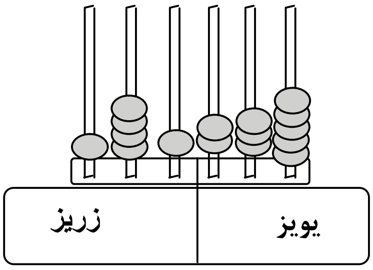

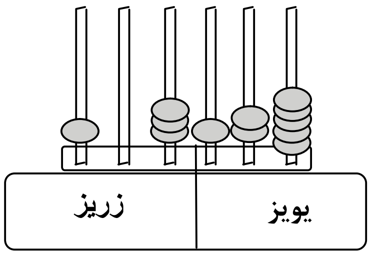

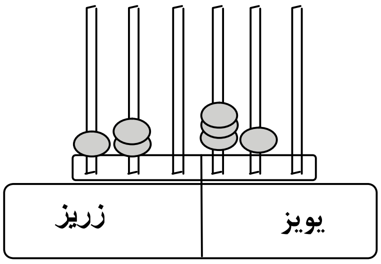

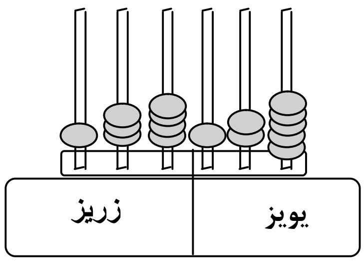

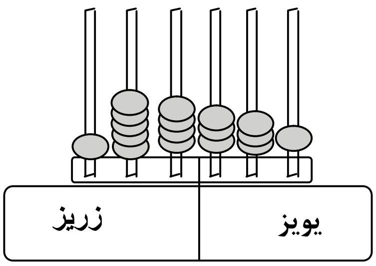

ښاغلي ښوونکی! زده کوونکي د کورنۍ دندې د اجراء لپاره تشویق او په منظمه توګه وګورئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمرین

د لاندې جملو مربوط عددونه و لیکئ.

جملې	عددونه
دوه سوه اته ځلویښت.	
دری زره اوه سوه ځلورویشت.	
پنځلس زره نه سوه ځلور.	
درویشت زره دوه سوه لس.	
دوه ځلویښت زره یوسل او پنځه ویشت.	
یوسل او درې او یازره نهه سوه شپږ اتیا .	
درې سوه اووه اتیا زره دوه سوه اووه اتیا .	
پنځه سوه نه ځلویښت زره درې سوه پنځوس.	
اووه سوه دوه نوي زره پنځه.	

د >، > علامې په تشو ځایو نو کې کیږ دئ:

۶۰۲ ○ ۴۷۳

۱۵۰۰+۱۵ ○ ۱۵۱۵

۲۲۰۰۴ ○ ۲۱۰۱۴

۱۲۴۹۹۸ ○ ۱۲۵۳۷۶

۳۰۲۵۰۰ ○ ۲۷۰۳۲۰

۱۷۸۹۴۳ ○ ۴۸۰۰۲۹

ښاغلی ښوونکی! زده کوونکي دې په ګروپي ډول پورتنی پوښتنې حل او تاسې ورسره لاربښوونه او مرسته وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم لوست

تخمین کول

هدف: په زده کوونکو کې تخمین کولو ته پراختیا ور کول.

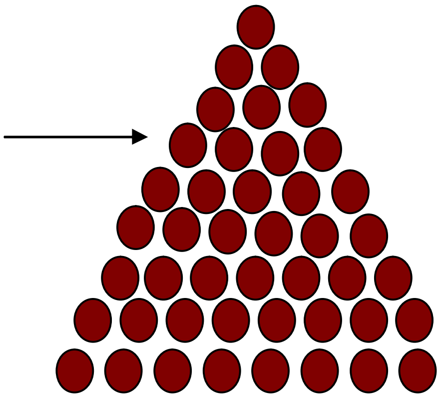

پوښتنې:

- ایا تاسې کوم وخت ځینې شیان تخمین کړي دي؟
- ایا تخمین کول دقیق کیدای شي؟
- کوم ډول تخمین ته ښه تخمین ویلای شو؟

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې مواد لکه لوبیا، نخود، غنم او ... چې د ښوونکي په واسطه را وړل شوي دي تخمین کړي.

- له تخمین څخه وروسته دې هغه وشمیري.
- له شمیرلو څخه وروسته نتیجه واخلئ چې تر کوم حده پورې تخمین صحیح دی.

ښاغلی ښوونکی! مختلف درې مواد لوبیا، نخود، غنم د لرګیو ټوټې خپل ټولګي ته د ځانه سره راوړئ او له زده کوونکو څخه وغواړئ چې تخمین یې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه:

ښاغلي ښوونکی دې خپل ځان ډاډه کړي چې:

- زده کوونکو د تخمين کولو مهارت چې حقيقت ته نژدې وي تر کوم حده پورې لاسته راوړی دی؟
- ايا زده کوونکي کولای شي چې مختلف شيان له شمېرلو څخه مخکې اندازه او نسبتاً تخمين کړي؟

کورنۍ دنده:

۱- يو موټی غنم واخلئ او تخمين يې کړئ چې څودانې دي، او وروسته هغه حساب کړئ او وګورئ چې ستاسې په تخمين او په حقيقي شمير کې څومره توپير وجود لري.

۲- د اورلګيت يوه قطۍ را واخلئ او تخمين يې کړئ چې په منځ کې يې څومره د اورلګيت لرګي موجود دي وروسته دقطۍ په دننه کې د اورلګيت لرګي حساب کړئ او وګورئ چې څو دانې دي. بيا نتيجه واخلئ چې ستاسې په تخمين او د لرګيو دحقيقي شمير په منځ کې څومره توپير وجود لري.

۳- د زيات مهارت د پيدا کولو لپاره هر ګروپ څومره شيان چې هره ورځ ګوري او هغه شيان چې د اندازې او شميرلو وړ دي لومړۍ دې تخمين، وروسته له هغه دې اندازه او حساب کړي او و دې ګوري چې ترکومې اندازې پورې د هغو تخمين صحيح دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم لوست

په عمودي او افقي ډول د عددونو جمع کول

هدف: زده کوونکي وکړای شي عددونه په صحیح توګه په عمودي او افقي ډول جمع کړي.

پوښتنې:

- که چېرې وغواړئ چې دوه عددونه په عمودي ډول جمع کړئ د هغو رقمونه په څه ډول یو د بل لاندې لیکئ؟
- د عددونو جمع لومړی له کومې خوا څخه پیل کیږي؟
- عددونه څنګه په افقي ډول جمع کیږي؟

۱۳۵۴۲ →	د جمعي لومړی جزء
+ ۲۳۰۷ →	د جمعي دوهم جزء
۱۵۸۴۹ →	د جمعي حاصل

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې د لاندې پوښتنو د جمعی حاصل په لاس راوړي.

۱۸۹۵ + ۹۶۰۰	۱۷۴ + ۴۱۹	۲۶ + ۱۳
۷۱۵۶ + ۲۲۴۹ + ۳۱۷۴	۷۵۳ + ۶۳۶ + ۲۰۱	۹۷ + ۴۸ + ۵۰

ښاغلی ښوونکی! خپل زده کوونکي په ګروپونو تقسیم کړئ د خبرو اترو په واسطه چې یو د بل سره یې کوي په ټولګي کې دې پوښتنې حل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دي ځان ډاډه کړي چې:
- آیا زده کوونکي عددونه په عمودي ډول سره جمع کولای شي؟
- آیا زده کوونکي د دوو یا څو عددونو د جمعي حاصل په افقي ډول په صحیح توګه سره په لاس راوړلای شي؟

کورنۍ دنده:

لاندې پوښتنې حل کړئ.

٧١٢٩	۴٢٨٣	٢٨٢۵
٢۴٣٨	٣١٧٢	۴٩۴٨
١٣۵٧	١۵٩٢	٣۵١٧
+ ١٢٣٨	+ ۴٢٢١	+ ٢١٢٨

لاندې عددونه په افقي ډول سره جمع کړئ.

٧١۴٩ + ١۵٠٣ = ?

٩٠١٧ + ٣٣٨۴ = ?

۵٨٢٠١ + ٣١٠۵٢ = ?

٩١٠٣٢ + ١۴٣٢١ + ٢٨١۵٠ = ?

٧٠٠۴٠ + ٧٩٢١٣ + ٣۵٠۴٢ = ?

ښاغلی ښوونکی! زده کوونکي د کورنۍ دندي د اجرا لپاره په پرله پسې توګه تشویق کړئ کورنۍ دنده یې وګورئ او د ستونزو په حلولو کې ورته لارښونه وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبارتي پوښتني:

۱- په **۱۳۸۳** کال **۱۸۵۴** تنه زمونږ له هیواد څخه د حج د فریضې د ادا کولو لپاره بیت الله شریف ته تللي، په **۱۳۸۴** کال **۲۱۲۵۰** تنه بیت اله شریف ته تللي دي د حاجیانو شمیر په دواړو کلونو کې څو تنه کیږي؟

۲- یو بزګر یوه غوا په **۲۱۴۰۰** افغانۍ واخیستله او یو غوایه یې په **۱۹۸۵۰** افغانۍ واخیست معلوم یې کړئ چې نو موړي بزګر څومره افغانۍ مصرف کړي دي؟

۳- د واکسیناتورانو یو ګروپ په یوه اونۍ کې **۲۵۹۸۰** کوچنیان او په بله اونۍ کې **۲۸۶۴۵** کوچنیان واکسین کړي دي، معلوم کړئ چې نوموړي ګروپ په دواړو اونیو کې څومره کوچنیان واکسین کړي دي؟

۴- یو بڼوال(**۶۴۹۷۵**) افغانۍ انګور او (**۲۰۵۹۰**) افغانۍ مڼې خرڅې کړي دي معلوم کړئ چې نوموړي بڼوال د څومره افغانیو میوه خرڅه کړیده؟

ښاغلی ښوونکی! زده کوونکي په ګروپونو تقسیم او هره پوښتنه یو ګروپ ته ورکړئ تر څو زده کوونکي په خپل منځ کې بحث و کړي او هغه **حل** کړي او بیا د هرې پوښتنې مفهوم په ساده ژبه ووایې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم لوست

په عمودي او افقي ډول د عددونو تفريق کول

هدف: زده کوونکي د تفريق عمليه په عمودي او افقي ډول سره په صحيح توګه سرته ورسوي.

پوښتنې:

- که چيرې وغواړئ دوه عددونه په عمودي ډول يو د بل څخه تفريق کړئ عددونه يو د بل لاندې څه ډول ليکئ؟
- د تفريق عمليه لومړی له کومې خوا څخه پيل کيږي؟
- که و غواړئ چې دوه عددونه يو د بل څخه په افقي ډول تفريق کړئ څنګه عمل کوئ؟

مفروق منه ← ۲۳۸
مفروق ← ۱۱۴ -
د تفريق حاصل ← ۱۲۴

۲۳۸ — ۱۱۴ = ۱۲۴

۴۴۲ — ۲۲۸ = ۱۷۴

د زده کوونکو فعاليت:

د زده کوونکو هر ګروپ دې د تفريق يوه، يوه پوښتنه په عمودي او افقي ډول له مشورې کولو څخه وروسته حل کړي.

۲۹۸۶ ۱۵۴۰ — ＿＿＿	۸۷۰۲ ۴۵۷۹ — ＿＿＿
۲۵۱۲۴ ۱۳۸۵۰ — ＿＿＿	۴۷۳۵ ۳۵۲۹ — ＿＿＿

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۲۵۰	-	۱۳۴۵	=	?
۵۰۴۳	-	۲۹۸۷	=	?
۹۸۷۴	-	۳۲۵۱	=	?
۷۵۲۳۸	-	۴۳۲۱۵	=	?

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې خپل ځان ډاډه کړي چې:

- آیا زده کوونکي د تفریق پوښتني په عمودي شکل په صحیح ډول سره حل کولای شي؟
- آیا زده کوونکي د عددونو د تفریق حاصل په افقي شکل سره په صحیح ډول پیدا کولای شي؟

کورنۍ دنده:

لاندې پوښتني حل کړئ:

۶۷۳۶۲ – ۱۳۰۹۱ ═══ ☐	۸۳۵۰۰ – ۱۹۳۴۷ ═══ ☐
۹۳۵۴۰ – ۷۲۰۳۵ ═══ ☐	۷۱۱۰۵ – ۳۹۸۷۲ ═══ ☐

ښاغلی ښوونکی! زده کوونکي په څلورو ګروپونو و ویشئ او هر ګروپ ته یوه پوښتنه په عمودي ډول او یوه پوښتنه په افقي ډول ورکړئ تر څو یو دبل په مشورې سره پوښتني حل کړي. که چیري زده کوونکي ستونزې ولري هغوی ته لار ښوونه وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې پوښتنې په افقی ډول سره حل کړئ؟

۴۹۴۵	-	۲۳۸۹	=	?
۵۷۲۳	-	۳۷۹۸	=	?
۲۳۴۵۹	-	۱۵۲۳۰	=	?
۴۲۷۱۳	-	۲۸۴۵۲	=	?

عبارتي پوښتنې:

۱- فرید (۶۹۰) افغانۍ درلودې، په (۱۶۰) افغانیو یې قلم او کتابچه واخیستل، معلوم کړئ چې له نومورې سره څو افغانۍ پاتې دي؟

۲- د احمد د پلار سره (۲۳۴۷۵) افغانۍ موجودې وې په (۱۳۵۰) افغانیو یې احمد ته کالي واخیستل، معلوم کړئ چې له نومورې سره څومره افغانۍ پاتې دي؟

۳-د یو لومړني ښونځي د زده کوونکو ننوت شمیر (۴۳۴۰) تنه دی چې د هغو څخه (۳۵۰) تنه هلکان دي د دې. ښوونځي د نجونو شمیر به څو تنه وي؟

۴- یو سړی د خپل کور د جوړولو لپاره (۲۲۳۴۰) دانو خښتو ته ضرورت لري که چیرې نومورې (۱۵۲۹۰) دانې خښتې برابرې کړې وي معلوم کړئ چې نورو څو دانو خښتو ته اړتیا لري؟

۵- په یوه کلي کې (۲۴۷۲۰) تنه کوچنیان باید واکسین شي. که ګمارل شوی ګروپ (۱۳۱۹۹) تنه کوچنیان واکسین کړي وي څومره شمیر کوچنیان پاتې دي چې واکسین شي؟

ښاغلی ښوونکی دې د زده کوونکو دنده په منظم ډول سره وګوري او د ستونزو په صورت کې دې هغوی ته لارښونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

ضرب

هدف: زده کوونکي وکړای شي د ضرب علمیه په صحیح توګه سرته ورسوي.

مثال:

۱۲۶	← د ضرب لومړی جزء
۱۲ ×	← د ضرب دوهم جزء
۲۵۲	
۱۲۶+	
۱۵۱۲	← د ضرب حاصل

پوښتني:

- که چیري وغواړئ دوه عددونه چي د یوه څخه زیات رقمونه ولري په عمودي ډول ضرب کړئ د عددونو رقمونه څنګه یو د بل لاندي لیکلای شئ؟
- د ضرب عملیه څه ډول او له کوم لوري پیل کیږي؟

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دي د لاندي پوښتنو په برخه کي خبري اتري وکړي او هغه دي حل کړي.

۷۱۳ × ۲۳	۹۲۴ × ۵۲	۸۲۴ × ۶۳
۱۲۵۴ × ۳۸	۴۱۸۹ × ۷۶	۲۳۹۳ × ۹۷

ښاغلی ښوونکی! د عبارتي پوښتنو مفهوم په ډیر ساده ډول سره زده کوونکو ته وواياست. د پورته پوښتنو په حل کي دي زده کوونکي فعاله برخه واخلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې خپل ځان ډاډه کړي چې:

- زده کوونکي د ضرب عملیه په صحیح ډول سره اجرا کولای شي.
- زده کوونکي هغه پوښتنې چې حل کوي امتحان کولای شي؟

کورنی دنده:

زده کوونکي دې لاندې پوښتنې په خپلو کتابچو کې ولیکي او وروسته دې حل کړي.

۶۳۹ × ۷۰	۷۰۸ × ۴۶	۹۴۱ × ۲۵

تمرین

لاندې پوښتنې حل کړئ؟

۹۷۲۴ × ۸۵	۵۵۰۴ × ۲۲	۱۷۰۴ × ۱۳
۲۹ × ۸۵	۲۵۷۸ × ۷۲	۱۸۴۳ × ۱۲
۷۰۲۴ × ۲۲	۵۲۷۰ × ۵۹	۳۹۸۹ × ۷۵

ښاغلی ښوونکی: زده کوونکي په ګروپونو باندې تقسیم کړئ چې پور ته پوښتنې پخپل منځ کې له خبرو اترو نه وروسته حل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبارتي پوښتني:

۱- یو بزگر خپل (**۳۷۵**) منه غنم چې د یو من غنمو بیه (**۵۶**) افغانۍ ده پلورلی دي معلوم کړئ چې نوموړي بزگر څومره افغانۍ په لاس راوړي دي؟

۲-د یوه‌کلي اوسیدونکو د یوه محراب جومات د جوړولو لپاره مرسته وکړه که چېرې د ذکرشوي کلي (۱۲۶۷) تنو دا ثواب گټلی وي او د کلي هر تن **۲۵۰** افغانۍ ورکړې وي، معلوم کړئ چې د جومات له پاره څومره افغانۍ را ټولې شوې دي؟

۳-د واکسیناتورانو یو گروپ په یوه ورځ کې (**۵۴۰**) تنه کوچنیان واکسین کوي معلوم کړئ، چې نوموړی گروپ به په (**۱۵**) ورځو کې څو تنه کوچنیان واکسین کړي؟

۴-یو بڼوال (**۲۴۵**) منه انگور له خپل باغ څخه پلوري که نوموړی بڼوال یو من انگور په (**۱۶۵**) افغانیو وپلوري، معلوم کړئ چې څو افغانۍ به په لاس راوړي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم لوست

د دوه رقمي او درې رقمي عددونو تقسیم په یو رقمي عدد باندې

هدف: زده کوونکي وکړای شي د دوه رقمي او درې رقمي عددونو تقسیم په یو رقمي عدد باندې په صحیح ډول سرته ورسوي او بیایې امتحان کړي.

مثال : مقسوم علیه ← ۶ | ۷۳ ← مقسوم

خارج قسمت ← ۱۲ | ۶ −

۱۳

۱۲ −

پاتې ← ۱

پوښتنې:

- که چېرې و غواړئ چې یو دوه رقمي عدد په یو رقمي عدد باندې تقسیم کړئ عملیه څه ډول پیل کیږي؟
- د تقسیم په عملیه کې څه وخت پاتې موجود وي او څه وخت پاتې و جود نلري؟
- که چیرې وغواړئ د تقسیم یوه پوښتنه وروسته د حل څخه امتحان کړئ څه کوئ؟

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې په ټاکلو ګروپونو کې په پوښتنې باندې فکر وکړي او له خبرو او اترو وروسته دې په خپلو منځو کې حل کړي.

ښاغلی ښوونکی! زده کوونکي په ګروپونو باندې وویشئ او هر ګروپ ته یوه عبارتي پوښتنه وټاکئ. زده کوونکي دې له خبرو اترو او مباحثې څخه وروسته پوښتنه حل کړي او همدارنګه کوشش و کړئ چې د هرې پوښتنې مفهوم په ساده ژبه هر یوه ګروپ ته ور زده کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۴ | ۲	۹۱ | ۴	۶۸ | ۴
۶۷۲ | ۲	۸۴۷ | ۷	۷۱۱ | ۳

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې په دې متیقن شي چې!

- آیا زده کوونکي د تقسیم عملیه په صحیح ډول سرته رسولی شي؟
- آیا زده کوونکي د تقسیم پوښتنې د حل امتحان کولای شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې پوښتنې په خپلو کتابچو کې ولیکي او وروسته دې حل او امتحان کړي.

۴۲۵ | ۵	۳۴۴ | ۶	۳۸۵ | ۵
۷۳۲ | ۸	۲۴۵ | ۴	۹۵۶ | ۷
۳۲۸ | ۶	۳۵۰ | ۵	۲۹۴ | ۹

ښاغلی ښوونکی! د کورنۍ دندې اجرا کول د ارزښت څخه ډک وښیاست او هر وخت کورنۍ دنده و ګورئ او که چېرې زده کوونکي ستونزې ولري هغوي ته لار ښوونه وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبارتي پوښتنې:

۱- يو سوداګر **۸۵** منه غنم په **۵** تنو بې وزلو خلکو باندې په برابر ډول ويشي معلوم کړئ چې هر تن ته څو منه غنم رسيږي؟

۲- د احمد د تاريخ کتاب **۱۲۵** مخونه لري که چېرې هغه د مهال ويش سره سم هره ورځ **۱۵** مخه مطالعه کړي معلوم کړئ چې احمد به نوموړی کتاب په څو ورځو کې خلاص کړي؟

۳- دولت غواړي چې ۴۰۰ کڅوړې کيمياوي سره په ۲۰ تنو بزګرانو باندې په برابر ډول وويشي معلوم کړئ چې هر بزګر ته څو کڅوړې رسيږي؟

۴- د کرهنې وزارت غواړي چې د منهو **۳۵۰** اصلاح شوي نيالګي پر **۲۵** تنو بڼوالو باندې په برابر ډو ل تقسيم کړي معلوم کړئ چې هر بڼ لرونکي ته څو نيالګي رسيږي؟

ښاغلی ښوونکی: دې عبارتي پوښتنې زده کوونکو ته په ډير ساده ډول وښيي او زده کوونکي دې د هغه په حل کې په ګروپي ډول سره کار وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ څپرکی

د عددونو طبقه بندي

اووم لوست:

د عددونو لوستل او ليکل تر مليارد پورې

هدف: زده کوونکي وکړای شي د عددونو مقامي قيمتونه تر مليارد پورې په ښه توګه ولولي او وليکي.

لاندې شکل ته پاملرنه وکړئ:

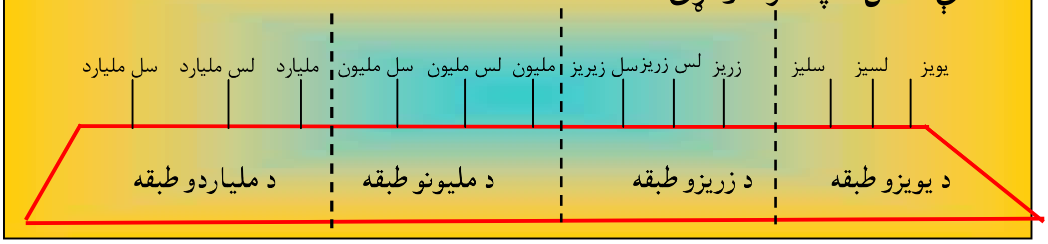

پوښتنې:

- د ښې خوا څخه کيڼې خواته لومړي درې ځايونه(خانې) په څه نامه ياديږي؟
- دوهم درې ځايونه په څه نوم ياديږي؟
- هره طبقه څو مرتبې لري او هره مرتبه د څه په نامه ياديږي؟

د يويزو طبقه			د زريزو طبقه			د مليونو طبقه			د مليادرو طبقه		
يويز	لسيز	سليز	زريز	لس زريز	سل زريز	مليون	لس مليون	سل مليون	مليارد	لس مليارد	سل مليارد
لومړۍ مرتبه	دوهمه مرتبه	دريمه مرتبه	لومړۍ مرتبه	دوهمه مرتبه	دريمه مرتبه	لومړۍ مرتبه	دوهمه مرتبه	دريمه مرتبه	لومړۍ مرتبه	دوهمه مرتبه	دريمه مرتبه

ښوونکي صاحب دې پورتنی جدول د چارت په شکل رسم او د پوښتنې په وخت کې دې وکاروي. زده کوونکي دې د (۸۷۱۴۳۵۲۲۴) عدد په ګروپي ډول طبقه بندي کړي.

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې ۷۸۱۴۳۵۲۲۴ عدد په ګروپي ډول د طبقه بندۍ په جدول کې په اړوندو مرتبو کې ولیکي.

د يويزو طبقه			د زريزو طبقه			د مليونو طبقه			د ملياردو طبقه		
يويز	لسيز	سليز	زريز	لس زريز	سل زريز	مليون	لس مليون	سل مليون	مليارد	لس مليارد	سل مليارد

زده کوونکي دې ووايي چې نوموړی عدد له څو طبقو څخه جوړ شوی دی او رقمونه يې په کومو مرتبو کې واقع دي.

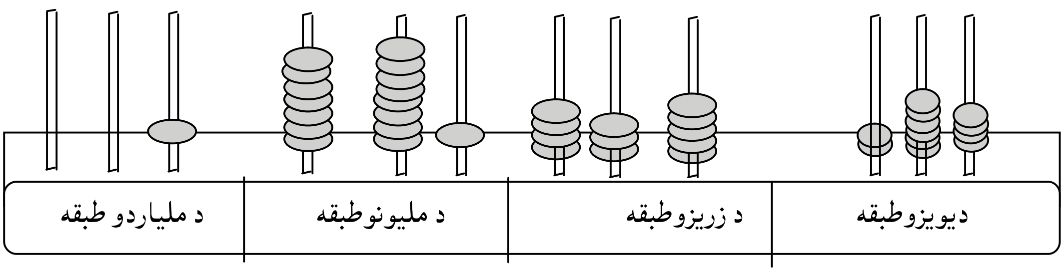

زده کوونکي دې په ګروپي کار کې د يو او بل سره له مذاکرې څخه وروسته:

- په پورتني چوکاټ پورې اړوند عدد ولیکي؟
- عدد دې په طبقو کې ولیکي؟
- نوموړی عدد دې ولولي؟

ښاغلی ښوونکی دې پورتنی جدول د چارټ په شکل رسم او د پوښتنې په وخت کې دې استعمال کړي. زده کوونکي دې د (۸۷۱۴۳۵۲۲۴) عدد په ګروپي ډول طبقه بندي کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې خپل ځان ډاډه کړي چې:

- آیا زده کوونکي کولای شي چې د نومو‌ړي عدد رقمونه د طبقو په مرتبو کې په صحیح ډول سره ولیکي؟
- آیا زده کوونکي تر ملیارد پورې راکړل شوي عددونه طبقه بندي کولای او لوستلای شي؟
- که چېرې یو عدد په عبارت وویل شي آیا زده کوونکي هغه عدد لیکلای شي؟

کورنۍ دنده:

د ۷۳۰۲۰۰۱۹۵ عدد رقمونه په لاندې جدول کې په مرتبو کې ولیکئ؟

د یویزو طبقه			د زریزو طبقه			د ملیونو طبقه			د ملیاردو طبقه		
یویز	لسیز	سلیز	زریز	لس زریز	سل زریز	ملیون	لس ملیون	سل ملیون	ملیارد	لس ملیارد	سل ملیارد

- د ۱۳۴۹۲۷۸ عدد طبقه بندي او وروسته یې ولولئ؟
- د (یو سلو درې ملیونه پنځه سوه څلور ویشت زره نهه سوه اووه د پرش) عدد ولیکئ؟

تمرين:

۱ـ لاندې عددونه طبقه بندي کړئ او وروسته يې ولولئ.

۴۳۲	۱۰۰۰۰۰۰	۱۱۱۵۹۰۱۳۰۰
۵۹۷۰	۴۱۳۹۴۵	۳۲۲۴۵۳۷۴۹
۱۰۰۰۰	۲۰۱۵۴۷	۱۱۷۹۹۹۴۸۰۵
۴۳۷۰۴	۱۹۳۴۷۱۵	۲۴۵۵۳۲۲۷۰۰
۸۷۰۰۵	۲۳۴۵۷۸۱	۳۹۰۰۷۰۰۵۰۱

۲- لاندې عددونه وليکئ.

- څلور زره يوسلو څلور ويشت.
- اووه او يازره نهه سوه پنځه څلويښت.
- اووه او يازره څلور سوه دوه.
- درې اتيا زره څلويښت.
- دوه سوه درويشت زره نهه سوه.
- يو مليون درې سوه نوي زره څلور سوه درويشت.
- دولس مليونه درې سوه څلور اتيا زره دوه سوه پنځه پنځوس.
- يوسلو پنځه څلويښت مليونه اووه سوه نهه شپيته زره نهه سوه څلور ديرش.
- يو مليارد دوه سوه څلور ديرش مليونه پنځه سوه يوويشت زره يو سلو يو ديرش

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

د عددونو پراخه (توسعوي) بنودل

هدف: زده کوونکي وکړای شي عددونه په پراخه شکل سره ولیکي او د هغو مفهوم په صحیح ډول درک کړي.

مثال : د ۳۲۴۵عدد کولای شو داسي ولیکو:

۳۲۴۵ = ۳۰۰۰ + ۲۰۰ + ۴۰ + ۵

پوښتني:

- د ۷۴۳٦۲ عدد د څو لس زره، څوزره، څو سوه، څو لسو او څو یویزو څخه جوړ شوی دی؟
- هغه عدد به کوم وي چي د (اووه زریزو، پنځه زریزو، دوه زریزو، اته سلیزو، نهه لسیزو، او شپږ یویزو) څخه جوړ شوی وي.

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په څلورو ګروپونوکې د لاندي عددونو په برخه کې فکر وکړي او هغه دې په پراخه ډول سره ولیکي.

۵۳۷۴ = ... + ... + ... + ...

۷۲۵۱ = ... + ... + ... + ...

۴۲۳۲۴ = ... + ... + ... + ...

۹۲۸۴۳۵= ... + ... + ... + ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنګه هر ګروپ دې لاندې جدول ته توجه و کړي او له خبرو اترو وروسته دې هغه ډک کړي.

عددونه						
۳۵		۳۰				
۲۷۳	۳		۲۰۰			
۱۵۴۲		۴۰		۱۰۰۰		
۲۲۷۷۲	۲		۷۰۰		۲۰۰۰۰	
۱۴۲۳۲۴		۲۰		۲۰۰۰		۱۰۰۰۰۰

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ډاډه شي چې:

- زده کوونکو د یو عدد رقمونه په پراخه ډول سره درک کړي دي.
- زده کوونکي کولای شي هر عدد ته په پراخه ډول سره پراختیا ورکړي.

کورنی دنده:

۱- د ۳۷۴۱ عدد جوړ شوی دی له:

۰۰۰ زرېز	,	۰۰۰ سلیز	,	۰۰۰ لسیز	او	۰۰۰ یویز

۲- ۵۵۹۲۲ عدد له:

◯ لس زرېزو ◯ زرېزو ◯ سلیزو ◯ لسیزو او ◯ یویزو څخه جوړ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- لاندې عددونه په پراخه ډول سره و ليکئ.

۵۴۷۹ = ... + ... + ... + ...

۴۹۷۳۵ = ... + ... + ... + ...

۲۱۸۸۲۴ = ... + ... + ... + ...

۲۷۳۸۳۲۱۹ = ... + ... + ... + ...

۳۱۲۱۹۱۸۷۲ = ... + ... + ... + ...

۴- اړوند عددونه يې وليکئ؟

۳ زريز ۷ سليز او ۷ يويز............................ کيږي.

۹ لس زريز ۸ زريز ۲ سليز او ۷ يويز............... کيږي.

۲ لس زريز ۳ زريز ۴ يويز............................. کيږي.

تمرين

۱. ۲۵۷۹۴ عدد جوړ شوی دی له:

٠٠٠يويز ، ٠٠٠لسيز ، ٠٠٠ سل يز ، ٠٠٠ زريز او ٠٠٠لس زريز

۲. د لاندې هر يوه عبارت اړوند عدد هغو ته مخامخ وليکئ.

- ۳ زريز ۵ سليز ۷ لس يز او ۹ يويز ....
- ۸ لس زريز ۲ زريز ۳ سويز ۲ لسيز او ۵ يويز..................
- ۳ مليون ۴ سل زريز ۷ لس زريز ۵ زريز ۹ سليز ۲ لسيز او ۳ يويز..............

۳. لاندې عددونه په پراخه ډول سره وليکئ.

۴۹۷۲ = ... + ... + ... + ...

۲۸۵۴۱ = ... + ... + ... + ...

۵۳۰۴۹۲ = ... + ... + ... + ...

۲۵۲۹۸۷۲ = ... + ... + ... + ...

ښاغلی ښوونکی دې کوشش وکړي چې زده کوونکي د تمرين هره پوښتنه د خبرو اترو او ګروپي کار له لارې حل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم څپرکی

نهم لوست

څلور ګوني عمليې

تر مليارد پورې د عددونو جمع کول

هدف: زده کوونکي وکولای شي د جمعي عمليه تر مليارد پورې په صحيح ډول ترسره کړي.

د جمعي لومړی جزء ←	۹۲۷۶۸۴۱۳۰
د جمعي دوهم جزء ←	+ ۳۹۲۵۰۴۲۵۴
د جمعي حاصل ←	

پوښتنې:

- که چېرې و غواړو چې دوه لوی عددونه يو له بل سره جمع کړو د عددونو د رقمونو مرتبې او طبقې بايد څنګه يو دبل لاندې وليکو؟
- عددونه بايد څنګه يو دبل لاندې وليکو؟
- که چېرې دا کار ونکړو څه نقص لري؟
- د جمعي عمليه بايد له کومې خوا څخه پيل کړو؟

د زده کوونکو فعاليت:

- زده کوونکي دې د ۱۰۲۴۵۹ او ۵۴۰۹۰ عددونه يو دبل لاندې وليکي.
- زده کوونکي دې د پورته دوه عددونو د جمعي حاصل په لاس راوړي.

ښاغلی ښوونکی! زده کوونکي دې ستاسو تر نظر لاندې پورته فعاليتونه په ګروپونو کې په مشوره سره حل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې خپل ځان ډاډه کړي چې:

- زده کوونکي کولای شي د دوه ورکړل شوو عددونو رقمونه په اړوندو مرتبو او طبقو کې یو د بل لاندې په صحیح توګه ولیکي.
- زده کوونکي د جمعې عملیه په صحیح ډول سره لومړی د یویز له کومې مرتبې څخه پیل کوي.

کورنۍ دنده:

۱- د عددونو هره جوړه لکه (۸۹۵۰۲۷) او (۱۳۲۹۰۰۰) او همدارنګه د (۵۷۳۲۰۰۰۹) او (۲۵۲۹۸۰۰۱) یو د بل لاندې ولیکئ او بیا یې جمع کړئ؟

۲- په لاندې جدول کې د هر ستون د جمعې حاصل په لاس راوړئ.

۲۱۸۹۳۵۱	۷۳۸۰۵۹۳	۲۳۷۵
۳۱۰۵۷۸	۴۰۷۲	۵۴۰۰۹
۲۹۶۴	۵۱۷۲۶۸	۴۰۷۵۸۶

۳- جمع یې کړئ:

```
  ۴۵۱۲۰۹
+ ۲۰۱۷۳۰
```

```
  ۳۱۹۵۰۶۸
+ ۵۳۰۰۵۴۲
```

```
  ۵۸۰۰۹۲۳۷۵
+ ۶۱۷۳۱۵۸۰۰
```

```
  ۱۷۹۶۹۵۰۸۰
+ ۹۱۱۰۰۳۴۱۹
```

ښاغلی ښوونکی! زده کوونکي دې لومړی پوښتنې په خپلو کتابچو کې ورسوي او وروسته دې حل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمرين

جمع يې کړئ:

۶۰۰۵۴۷۹۳	۶۳۴۰۸۹۰۰
+ ۲۱۵۴۷۰۰۰	+ ۳۴۲۷۳۴۵۸
۷۹۹۵۳۰۰۰	۸۹۰۵۰۴۲۱۲
+ ۸۰۵۰۴۷۸۵	+ ۲۵۶۶۸۹۴۵۶
۳۶۷۴۵۳۲۱	۷۰۲۳۷۶۵۳۶
+ ۸۴۵۷۹۶۳۲	+ ۴۳۴۵۹۲۶۰۰

عبارتي پوښتنې:

۱- په يوه شرکت کې دري تنه سوداګر ګډون لري که چېرې د يوه برخه (۲۳۷۹۰۰۰) افغانۍ دبل برخه (۸۱۰۲۵۹۴) افغانۍ او د دريم برخه يې (۳۷۴۲۵۵۰) افغانۍ وي دنوموړي شرکت مجموعي پانګه معلومه کړئ؟

۲- که چېرې په تقريبي ډول د کابل د ښار نفوس (۱۹۷۵۴۳)، د مزارشريف دښار (۸۲۴۳۷۵) او د کندهار د ښار (۹۲۵۷۸۲) تنه وي د درې واړو ښارونو نفوس به څومره وي؟

ښاغلی ښوونکي دې د تمرين پوښتنې د زده کوونکو سره حل کړي او د ستونزو په موجوديت کې دې ورسره مرسته او لارښوونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

د جمعې د عمليې امتحان

هدف: زده کوونکي د جمعې د عمليې په امتحان باندې پوه شي.

مثال:

د جمعې لومړی جزء ←	۴۳۷۸۹	
د جمعې دوهم جزء ←	۲۳۴۵	+
د جمعې حاصل ←	۴۶۱۳۴	

پوښتنې:

- د دې لپاره چې پوه شو پورته مثال صحیح حل شوی دی او که نه څه باید وکړو؟ د یوې حل شوې پوښتنې امتحان څه ګټه لري؟
- آیا د جمعې د عملیې د امتحان لپاره بلې کومې عملیې ته اړتیا شته؟

مثال :

۴۶۱۳۴	
۲۳۴۵	−

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې ګروپي کار او د یو بل سره د خبرو اترو په واسطه معلوم کړي او وروسته دې ووایي چې په ورکړل شوي مثال کې: د (۴۶۱۳۴) عدد د جمعې د عملیې کومه برخه ده؟

- (۲۳۴۵) عدد د جمعې د عملیې کومه برخه ده؟
- زده کوونکي دې د امتحان عملیې لپاره تفریق سر ته ورسوي او بیا دې ووایي چې کوم عدد په لاس راغلی دئ؟
- زده کوونکي دې ووایي چې د پورتنیو فعالیتونو له سر ته رسولو څخه وروسته کومې نتیجې ته رسیدلي دي؟

ښاغلي ښوونکي: دې زده کوونکي د جمعې د عملیې دامتحان په مفهوم باندې چې د تفریق د عملیې پـه واسـطه کیـږي، پـوه کړي.او د امتحان د عملیې ارزښت دې هغوی ته ووایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه:

- آیا زده کوونکو د جمعې د عملیې د امتحان مفهوم په صحیح ډول سره درک کړی دی؟
- آیا زده کوونکي په آسانی سره کولای شي چې د جمعې یوه پوښتنه وروسته د حل څخه امتحان کړي ؟
- آیا زده کوونکي د جمعې د عملیې د امتحان په اهمیت باندې پوه شوي دي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لومړی پوښتنې حل او وروسته دې هره پوښتنه امتحان کړي.

۳۰۵۰۴۱ + ۳۷۰۰	۵۹۰۰۴۱۰ + ۶۳۲۵۷۶
۷۹۶۵۰۰۰ + ۲۳۰۰۷۶۵	۴۵۳۰۲۲۴ + ۱۴۷۸۹
۹۹۰۱۴۸۷ + ۳۶۵۴	۸۱۶۵۴۲۰۱۰ + ۵۲۱۹۱۳۵۲۵
۳۰۰۴۵۷۶ + ۲۱۲۹۰۰۰	۵۰۷۷۰۸۹۴۰ + ۶۲۸۹۲۳۵۸۱

ښاغلی ښوونکی دې په منظم ډول د زده کوونکو کورنۍ دنده وګوري او د هغې په پرله پسې کړنه کې دې زده کونکي تشویق کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوولسم لوست

د عددونو تفریق تر ملیارد پورې

هدف: زده کوونکي و کولای شي د تفریق عملیه تر ملیارد پورې په صحیح توګه سر ته ورسوي.

پوښتنې:

- که چېرې وغواړو دوه لوی عددونه یو دبل څخه تفریق کړو د هرې مرتبې رقمونه او د هرې طبقې عددونه باید څنګه یو دبل لاندې ولیکو؟
- که چېرې دا کار ونشي نقص یې څه دی؟
- د تفریق عملیه له کومې خوا څخه پیل کوو؟
- که چېرې د تفریق د عملیې د سرته رسولو په وخت کې د مفروق یو رقم د مفروق منه د اړوندې مرتبې له رقم څخه لوی وي څه باید وکړو؟

د زده کوونکو فعالیت:

۱- له ۶۹۷۰۵۲۳۰ عدد څخه د ۲۸۹۳۵۶۷۴ عدد په عمودي ډول سره تفریق کړئ؟

۲-

۳۵۶۷۲۱۳۰۴	مفروق منه
۲۱۳۲۴۶۰۹۷	ــ مفروق
	د تفریق حاصل

ښاغلی ښوونکی! زده کوونکي دې پورته فعالیت په ټولګي کې په ګروپي ډول تر سره کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د هر ستو ن د عددونو د تفریق حاصل پیدا کړئ؟

مفروق منه	۷۱۵۳۶۳۵۱۲	۳۴۶۵۸۰۰۰۴	۹۸۸۰۰۲۴۹۷
مفروق	-۱۷۹۳۰۰	- ۱۴۰۳۰۱۲	- ۵۳۱۴۲۹۰۵
د تفریق حاصل			

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې خپل ځان ډاډه کړي چې:

- زده کوونکي کولای شي چې د دوو ورکړ شوو عددونو رقمونه، مرتبې او طبقې په صحیح ډول یو د بل لاندې ولیکي؟
- ایا زده کوونکي د تفریق د عملیې په وخت کې د پور (قرض) اخیستلو د اړتیا په صورت کې کومې ستونزې نلري؟
- ایا زده کوونکو په صحیح ډول سره درک کړې ده چې د تفریق د عملیې په وخت کې د عملیې سر ته رسول لومړی د ښی خوا څخه پیل کیږي؟

کورنۍ دنده:

۱- د (۴۳۲۰۱۲۵) عدد د (۱۲۵۲۹۷۰۴) له عدد څخه تفریق کړئ؟

۲- تفریق یې کړئ؟

۵۴۳۰۲۱۶۶۹
− ۲۹۸۵۰۳۴۱

۶۰۷۱۰۵۹۲۳
− ۱۴۳۵۰۸۷۶

۲۹۰۰۳۵۴۱۷۵
− ۱۵۶۷۲۱۹۰۴۰

۴۸۱۳۴۵۷۶۰۲
− ۲۳۷۹۶۲۳۵۸۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د لاندې هريو ستون د تفريق حاصل په لاس را وړئ.

مفروق منه	۲۳۰۶۴۹۳۲۱	۹۴۳۶۵۲۳۰۸	۷۵۲۲۰۰۳۱۴
مفروق	-۱۹۵۴۳۷۶۸۱	- ۳۰۷۴۹۸۷۲۳	- ۱۲۸۷۶۵۲۱۹
د تفريق حاصل			

تمرين

تفريق يې کړئ:

۷۳۹۰۲۵۳۴۱
– ۳۸۵۰۰۴۲۱۳

۸۵۹۳۷۸۳۷۰
– ۵۴۳۵ ۰۰۸۴۲

۸۴۳۴۵۹۰۶۲
– ۶۰۳۸۳۶۹۰۱

۹۶۸۴۰۰۶۳۲
– ۷۲۱ ۱۹۷۴۴۳

۵۳۵۷۰۶۸۴۳۲
– ۴۱۴۶۹۳۰۷۸۰

۲۶۲۷۵۶۰۱ ۰۴
– ۱۳۹۴۰۱۲۳۵۸

۷۶۷۳۵۴۰۹۱۸
– ۶۵۹۸۷۶۶۳۷۵

۳۵۳۰۰۰۶۷۹۸
– ۱۴۴۹۷۸۸۵۳۶

ښاغلي ښوونکي دې د زده کوونکو کورنۍ دنده په غور سره وګوري. د ستونزو په صورت کې دې هغوی ته لارښوونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبارتي پوښتنې

۱- د دوو عددونو د جمعې حاصل (**۵۳۱۹۰۰۰۴۳**) دی که د نومړو عددونو یو عدد یې (۱۴۹۰۲۴۰۰۰) وي بل عدد یې پیدا کړئ؟

۲- یو بزګر د خپلو حاصلاتو د خرڅولو له درکه (**۱۳۸۴۵۰۰**) افغانۍ په لاس راوړي دي او د نومړو پیسو څخه یې یوه عراده تراکتور په (**۵۳۸۲۱۴**) افغانیو واخیست، معلوم کړئ چې څومره افغانۍ ورسره پاتې دي؟

۳- دوه تنه سوداګر په یوه شرکت کې چې سرمایه یې (**۳۱۹۲۵۰۰۰**) افغانۍ ده شریک دي که چېرې د یوه برخه (۱۲۰۸۳۹۰۰) افغانۍ وي دبل برخه یې معلومه کړئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست:

د تفریق د عملیې امتحان

هدف:- زده کوونکي د تفریق عملیې د امتحان په طریقه باندې پوه شي.

مثال :

مفروق منه ← ۷۴۳۲۵

مفروق ← ۹۲۴۸-

د تفریق حاصل ← ۶۵۰۷۷

پوښتنې:

- د دې لپاره چې پوه شو پورته مثال په صحیح ډول سره حل شوی دی او که نه باید څه وکړو؟
- د یوې حل شوې پوښتنې امتحان څه ګټه لري؟
- د تفریق عملیې د امتحان لپاره د بلې کومې عملیې سر ته رسولو ته اړتیا شته؟

امتحان:

۶۵۰۷۷

\+ ۹۲۴۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي په ګروپي کار کې د یو او بل سره له خبرو اترو وروسته باید درک کړي چې:
- د ٦٥٠٧٧ عدد په پورته مثال کې د تفریق د عملیې کومه برخه ده؟
- د ٩٢۴٨ عدد په پورته مثال کې د تفریق د عملیې کومه برخه ده نوم یې واخلئ؟
- زده کوونکي دې د امتحان عملیې (جمع) ترسره کړي او ودې وایي چې کوم عدد په لاس راځي؟
- زده کوونکي دې ووایي چې د پورته فعالیت څخه وروسته کومې نتیجې ته ورسیدل؟

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې خپل ځان ډاډمن کړي چې:

- ایا زده کوونکو د تفریق عملیې د امتحان مفهوم درک کړی دی؟
- ایا زده کوونکي په آسانۍ سره کولای شي چې د تفریق یوه پوښتنه دحل څخه وروسته امتحان کړي؟
- ایا زده کوونکي د تفریق د عملیې په امتحان پوه شوي دي؟

ښاغلی ښوونکي دې د پوښتنو په طرح کولو او د زده کوونکو څخه د صحیح ځوابونو په اخیستلو سره د تفریق عملیې د امتحان موضوع زده کوونکو ته ورزده کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لاندې پوښتنې لومړی حل او وروسته دې هره پوښتنه امتحان کړي .

۵۰۰۷۹۱۴
۶۶۸۳۲۰ _

۷۳۰۵۰۴۲۱
۱۳۸۵۹۷۶ _

۲۳۹۰۶۵۷۴۳
۸۲۵۹۳۰۰۷ _

۹۴۳۰۰۱۸۵۳
۸۷۹۲۶۵۴۲۰ _

۳۴۹۰۵۶۰۷
۸۲۴۳۶۶۵ _

۸۳۰۰۰۷۲۹
۶۵۴۳۹۰۳ _

۶۵۹۷۲۳۶۰
۶۲۰۰۵۹۸۷ _

۳۰۴۰۱۹۰۵۰
۲۹۸۷۴۰۲۰۹ _

ښاغلی ښوونکی دې د زده کوونکو کورنۍ دندې و ګوري او د هغو په سر ته رسولو کې دې ورسره مرسته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیار لسم لوست

د دوه رقمي عدد ضرب په دوه رقمي عدد کې

هدف: زده کوونکي وکړای شي چې یو دوه رقمي عدد په بل دوه رقمي عدد کې په صحیح توګه ضرب کړي.

مثالونه:

(الف)		(ب)	
د ضرب لومړی جزء ←	۶۷	د ضرب لومړی جزء ←	۹۴
د ضرب دوهم جزء ←	۳۲ ×	د ضرب دو هم جزء ←	۷۸ ×
۲×۶۷ ←	۱۳۴	۸×۹۴ ←	۷۵۲
۳۰×۶۷ ←	۲۰۱۰+	۷۰×۹۴ ←	۶۵۸۰ +
د ضرب حاصل ←	۲۱۴۴	د ضرب حاصل ←	۷۳۳۲

پوښتنې:

- د ضرب عملیه بله کومه عملیه آسانه کوي؟
- که چیرې وغواړو دوه، دوه رقمي عددونه په عمودي توګه ضرب کړو د ضرب عملیه څنګه پیل کوو؟
- که وغواړو د ضرب د دوهم جزء د لسیز رقم د ضرب د لومړي جزء په یویزکې ضرب کړو د ضرب حاصل په کوم ځای کې لیکو؟

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې ګروپي کار وکړي له یو بل سره د بحث څخه وروسته دې مناسب عددونه د چوکاټ د تشو ځایونو لپاره پیدا او ولیکي؟
- یو یو تن دې د خپل ګروپ په استازیتوب توري دړې ته ولاړشي او دخپل ګروپ دکار او فعالیت په برخه کې دې نورو ته معلومات ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ په تشو ځایونو کې مناسب عددونه ولیکئ.

$$\begin{array}{r} ۲۳ \\ \times ۱۲ \\ \hline ۴۶ \\ +۲۳۰ \\ \hline ۲۷۶ \end{array}$$

۴۶ ← ۲۳ × ...
۲۳۰ ← ۲۳ × ...

هر ګروپ دې په لاندې پوښتنه کې فکر او بحث وکړي او د ضرب حاصل دې پيدا کړي؟

پوښتنه :

د ضرب لومړی جزء ۳۴
د ضرب دوهم جزء ۲۱ ×

..
..

د ضرب حاصل ← ...

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې اطمينان پيدا کړي چې:

- ايا زده کوونکي د دوو دوه رقمي عددونو په ضرب کولو پوه شوي دي؟
- ايا زده کوونکي د ضرب عمليې په جريان کې حاصل شوي عددونه په خپلو مرتبو کې په صحيح توګه ليکلای شي؟

ښاغلی ښوونکی! کله چې زده کوونکي خپل فعاليتونه په ګروپ کې تر سره کوي، د هر ګروپ د کار څخه څارنه (مراقبت) وکړئ او که ستونزې ولري لارښوونه ورته وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنی دنده:

د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ؟

۵۰ × ۳۵	۴۴ × ۱۱
۶۲ × ۳۰	۹۷ × ۴۵

تمرین

د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ؟

۵۹ × ۳۳	۲۸ × ۴۲	۷۲ × ۳۴
۸۳ × ۵۷	۹۲ × ۲۳	۲۸ × ۵۵
۷۹ × ۲۳	۸۵ × ۲۳	۹۸ × ۲۲
۲۳ × ۴۴	۷۷ × ۲۹	۸۹ × ۷۴

ښاغلی ښوونکی دې د زده کوونکو کورنی دنده و ګوري که ستونزي ولري لارښوونه دې ورته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسم لوست

په درې رقمي عدد کې د دوه رقمي عدد ضرب

هدف: زده کوونکي وکړای شي په آسانۍ سره دوه رقمي عددونه په درې رقمي عددونو کې په صحیح ډول ضرب کړي.

مثال:

د ضرب لومړی جزء	←	۱۶۳
د ضرب دوهم جزء	←	۴۲ ×
۲×۱۶۳	←	۳۲۶
۴۰×۱۶۳	←	۶۵۲۰+
د ضرب حاصل	←	۶۸۴۶

پوښتنې:

- که چېرې وغواړو دوه رقمي عدد په درې رقمي عدد کې ضرب کړو لومړی باید د ضرب د دوهم جزء کوم عدد د ضرب د لومړي جزء په ټولو رقمونو کې ضرب کړو؟
- که د ضرب د دوهم جزء د لسیز رقم د ضرب د لومړي جزء د یویز په رقم کې ضرب کړو د ضرب حاصل باید تر کومې مرتبې لاندې ولیکو؟

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې د ګروپي کار په وخت کې په نقطه نقطه تشو ځایونو کې مناسب عدد ولیکي.

ښاغلی ښوونکی دې د لومړي چوکاټ مثال په یو لوی چارت کې ولیکي او بیا دې د ټولګي مخ ته ځوړند کړئ له زده کوونکو څخه دې پوښتنې وکړي او صحیح ځوابونه دې ترلاسه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تشو ځايونو کې مناسب عددونه وليکئ.

	۱۳۴	
×	۲۵	
	۶۷۰	← ۰۰۰۰× ۱۳۴
	+۲۶۸	← ۰۰۰۰ × ۱۳۴
	۳۳۵۰	

د ګروپ هر غړی دې د لاندې پوښتنې د حل لپاره يو دبل سره خبرې اترې و کړي او حاصل دې په لاس راوړي.

پوښتنه:

د ضرب لومړی جزء ←	۳۱۲
د ضرب دوهم جزء ←	× ۳۱
	۰۰۰
	۰۰۰
د ضرب حاصل ←	۰۰۰۰

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې خپل ځان ډاډه کړي چې:

- زده کوونکي د دوه رقمي عدد ضرب په درې قمي عدد کې د ضرب حاصل په صحيح ډول په لاس راوړلای شي.
- آيا زده کوونکي د داسې ضرب د عمليې په سرته رسولو کې ستونزې نه لري؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ؟

۳۴۰ × ۲۲	۴۰۶ × ۳۱
۵۴۳ × ۶۷	۶۶۲ × ۷۸
۳۷۹ × ۴۰	۹۴۵ × ۵۷
۴۰۶ × ۲۴	۸۷۶ × ۹۵

ښاغلی ښوونکی! ارزونه ډېر ارزښت لري په ارزونه کې مختلفې طریقې وجود لري. د طریقې ټاکل ستاسو په خوښه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمرين

د لاندې عددونو د ضرب حاصل په لاس راوړئ؟

۵۴۶ × ۴۲	۶۷۸ × ۵۹	۷۴۲ × ۲۴
۸۳۳ × ۴۶	۹۶۸ × ۵۹	۵۸۹ × ۶۳
۳۰۴ × ۶۹	۷۱۰ × ۲۲	۹۰۰ × ۳۲
۴۵۲ × ۲۰	۱۱۲ × ۷۴	۵۵۵ × ۱۲
۷۸۰ × ۱۳	۷۰۷ × ۲۶	۸۹۴ × ۷۸

ښاغلی ښوونکی! د زده کوونکو پوښتنې حل او لارښوونه ورته وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

په څلور رقمي عدد کې د دوه رقمي عدد ضرب

هدف: زده کوونکي وکړای شي چې دوه رقمي عددونه په څلور رقمي عددونو کې په صحيح ډول ضرب کړي.

مثال :

د ضرب لومړی جزء	←	۲۳۴۱
د ضرب دويم جزء	←	۳۲ ×
۲×۲۳۴۱	←	۴۶۸۲
۳۰×۲۳۴۱	←	+۷۰۲۳۰
د ضرب حاصل	←	۷۴۹۱۲

پوښتنې:

- که چېرې د ضرب د دوهم جزء د يويزو رقم ٤ وي او مونږ هغه د ضرب په لومړي جزء کې ضرب کړو کولای شئ ووايئ چې په حقيقت د ضرب دوهم جزء په څو کې ضرب شوی دی؟
- که د ضرب د دوهم جزء د لسيزو رقم ۷ وي او مونږ هغه د ضرب په لومړي جزء کې ضرب کړو په دې صورت کې ويلای شئ چې په حقيقت کې د ضرب لومړی جزء په څو کې ضرب شوی دی؟

د زده کوونکو فعاليت:

- زده کوونکي دې په ګروپي کار کې د لاندې چوکاټ په نقطه نقطه ځايونو کې مناسب عددونه وليکي؟
- د هر ګروپ غړي دې يو د بل سره تر خبرو اترو وروسته لاندې پوښتنه حل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مناسب عددونه په تشو ځایونو کې ولیکئ؟

$$
\begin{array}{r}
١٢٥٤ \\
\times \quad ٤٣ \\
\hline
٣٧٦٢ \\
+٥٠١٦٠ \\
\hline
٥٣٩٢٢
\end{array}
$$

١٢٥٤ × ....

١٢٥٤ × ....

پوښتنه :

$$
\begin{array}{r}
٥٠٦٤ \\
\times \quad ٧٢ \\
\hline
.... \\
.... \\
\hline
.....
\end{array}
$$

٥٠٦٤ ← د ضرب لومړئ جزء

٧٢ ← د ضرب دوهم جزء

..... ← د ضرب حاصل

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې خپل ځان ډاډه کړي چې:

- ایا د هر ګروپ غړي زده کوونکي په آسانۍ سره کولی شي یو دبل سره له خبرو اترو وروسته لاندې پوښتنه حل کړي؟
- ایا زده کوونکي کولای شي چې دوه رقمي عدد په څلور رقمي عدد کې ضرب کړي؟
- ایا زده کوونکي د دې ډول پوښتنو په حل کې ستونزې نلري؟

ښاغلی ښوونکی: کله چې د زده کوونکو څخه پوښتنې کوئ په ډېر ساده ډول د هغوی څخه پوښتنې وکړئ ترڅو زده کوونکي په آسانۍ سره وکولای شي پوه شي چې تاسو څه شی غواړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

لاندي پوښتني حل کړئ؟

۶۰۰۳ × ۴۵	۱۷۴۹ × ۵۰	۷۳۰۴ × ۹۳	۹۲۴ × ۸۰

تمرین

لاندي پوښتني حل کړئ؟

۱۲۹۵ × ۱۲	۲۸۶۱ × ۲۹	۴۰۳۸ × ۶۱
۸۴۰۰ × ۷۸	۷۰۰۵ × ۴۳	۱۰۰۰ × ۹۹
۳۶۰۴ × ۴۳	۵۱۳۰ × ۸۴	۷۳۲۶ × ۱۰
۳۰۹۸ × ۵۰	۲۱۹۸ × ۶۵	۸۳۵۴ × ۴۹

ښاغلی ښوونکی دي زده کوونکي په ګروپونو تقسیم او د هر ګروپ لپاره دي له دریم تمرین څخه پوښتني ورکړي ترڅو له خبرو اترو وروسته پوښتني حل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړسم لوست

په څو رقمي عدد کې د دوه رقمي عدد ضرب

هدف: زده کوونکي وکړای شي چې دوه رقمي عدد په څو رقمي عدد کې په آسانۍ سره ضرب کړي.

مثال :

د ضرب لومړی جزء ←	۱۳۸۵۲
د ضرب دوهم جزء ←	۴۶ ×
۶×۱۳۸۵۲ ←	۸۳۱۱۲
۴۰×۱۳۸۵۲ ←	۵۵۴۰۸۰+
د ضرب حاصل ←	۶۳۷۱۹۲

پوښتنې:

- پورته مثال ته پاملرنه وکړئ چې د ضرب دوهم جزء څورقمي دی؟
- په دې مثال کې د ضرب دوهم جزء څو رقمي دی؟
- که چېرې وغواړو دغه عددونه ضرب کړو په لومړي وارکې څنګه عمل و کړو او په دویم وار کې باید څه وکړو؟

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي په ګروپونو کې باید یو د بل سره تر خبرو اترو وروسته په لاندې چوکاټ کې د نقطې، نقطې په ځای مناسب عددونه ولیکي؟
- زده کوونکي دې په هر ګروپ کې یو دبل سره مشوره وکړي او هر ګروپ دې لاندې پوښتنه حل کړي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

مناسب عدد په تشو ځايو نوکې ولیکئ.

۰۰۰ × ۲۳۱۵۴	۲۳۱۵۴
۰۰۰ × ۲۳۱۵۴	× ۳۲
	۴۶۳۰۸
	+ ۶۹۴۶۲
	۷۴۰۹۲۸

پوښتني:

د ضرب لومړی جزء ←	۶۸۵۹۴
د ضرب دوهم جزء ←	× ۳۷
←	۰۰۰۰۰
←	۰۰۰۰۰
د ضرب حاصل ←	۰۰۰۰۰۰

ارزونه:

ښوونکی دې خپل ځان ډاډمن کړي چې:

- ايا زده کوونکي کولای شي چې يو دوه رقمي عدد د څلور رقمي څخه په لوی (څو رقمي) عدد کې په آسانۍ سره ضرب کړي؟
- ايا زده کوونکي د دې ډول پوښتنو په حل کې اشتباه نه کوي؟

ښاغلی ښوونکی: د ارزونې مختلف ډولونه موجود دي کومه طريقه يا ډول چې تاسو ته آسانه ده او زده کوونکي ښه ورباندي پوهيږي د زده کوونکو په ارزونه کې ورڅخه کار واخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

لاندې پوښتنې حل کړئ؟

۸۵۴۳۲ × ۸۹

۵۲۰۵۷۶ × ۴۳

۴۳۲۹۸۷۱ × ۵۲

۶۵۹۴۳۷۳ × ۹۳

تمرين

ضرب يې کړئ؟

۱۲۴۸۳ × ۳۱

۲۳۰۵۴ × ۴۲

۴۰۰۹۵ × ۱۱

۸۴۶۱۳ × ۲۷

۷۳۵۴۰ × ۳۳

۷۰۴۰۹ × ۲۸

۸۷۲۰۰ × ۱۳

۴۳۴۱۷ × ۴۰

۲۰۰۰۹ × ۸۵

۳۵۷۲۱۴۰ × ۳۲

۱۶۳۲۱۹۴ × ۶۵

۲۵۸۷۹۳۶ × ۴۶

ښاغلی ښوونکی: ارزونه مختلف ډولونه لري تاسې کولای شئ هره طريقه چې ستاسو لپاره ښه وي او ښه نتيجه ورڅخه اخستلای شئ د زده کوونکو په ارزونه کې د هغې څخه استفاده وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوو لسم لوست

په دوه رقمي عدد باندې د دوه رقمي عدد تقسيم

هدف: زده كوونكي د دوه رقمي عدد تقسيم په بل دوه رقمي عدد ، په طريقه باندې پوه شي.

مثال : مقسوم عليه ← ١١ | ٨٩ → مقسوم

خارج قسمت ← ٨ | ٨٨-

١ → پاتې(باقيمانده)

پوښتنې:

- كه چېرې د دوه رقمي عددونو تقسيم په دوه رقمي عدد باندې پوښتنه راكړل شي ترڅو مونږ هغه حل كړو. د تقسيم د عمليې د اجرا څخه مخكې د مقسوم او مقسوم عليه په برخه كې بايد څه فكر وكړو؟
- كه چېرې له فكر كولو څخه وروسته د مثال په ډول په هغه تقسيم كې چې مقسوم عليه (٥) وارې يا په تقريبي ډول او يا په پوره ډول په مقسوم كې شامل وي د دغه عدد د تقسيم د علامې په كومه برخه كې بايد وليكو؟
- له فكر كولو وروسته كله چې خارج قسمت مو پيدا كړ د تقسيم پاتې عمليه بايد څرنګه مخ ته يوسو.

د زده كوونكو فعاليت:

- ټول ګروپونه دې په جلا ډول سره د لاندې چوكاټ په داخل كې د پوښتنې په برخه كې فكر و كړي او تر خبرو اترو وروسته دې هغه حل كړي.
- د هر ګروپ استازى دې په خپل وار سره تورې درې ته لاړ شي او نوموړې پوښتنه دې د دوهم ځل لپاره حل كړي.

ښاغلي ښوونكې! كله چې زده كوونكي په ګروپونو باندې وويشل شي په چوكاټ كې پوښتنه بايد ټولو ګروپونو ته وركړې شي چې هغوى د يو بل په مشورې سره حل كړي. تاسو د ټولو ګروپونو څخه څارنه وكړئ او مرسته ورسره وكړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مثال:

مقسوم علیه	۲۵	۸۰	مقسوم
خارج قسمت	۰۰۰	۰۰۰	
		۰۰۰	پاتې

ارزونه:

ښاغلي ښوونکی دې خپل ځان ډاډه کړي چې:

- زده کوونکي د دوه رقمي عددونو تقسیم په دوه رقمي عدد باندې په صحیح ډول پوه شوي دي.
- زده کوونکي د تقسیم د علمیې د سرته رسولو په وخت کې د دې رقم پوښتنو په حل کې ستونزې نلري.

کورنۍ دنده:

لاندې پوښتنې حل کړئ.

مقسوم	مقسوم علیه
۳۱	۱۰
۰۰۰	۰۰۰
۰۰۰	
۷۴	۳۵
۰۰۰	۰۰۰
۰۰۰	
۶۷	۲۱
۰۰۰	۰۰۰
۰۰۰	

مقسوم	مقسوم علیه
۴۵	۲۲
۰۰۰	۰۰۰
۰۰۰	
۹۴	۴۵
۰۰۰	۰۰۰
۰۰۰	
۸۶	۴۰
۰۰۰	۰۰۰
۰۰۰	

ښاغلی ښوونکی دې د زده کوونکو کورنۍ دنده وګوري که مشکل ولري په حل کې دې ورته لارښوونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمرين

تقسيم يې کړئ؟

۲۲	۱۰	۳۴	۱۱	۴۴	۲۱
۵۳	۱۳	۶۰	۱۵	۶۹	۳۰
۷۴	۲۴	۷۷	۳۵	۸۰	۲۰
۸۷	۴۱	۹۳	۳۱	۹۹	۴۵

لاندې پوښتنې حل کړئ.

۱- یو سړی ۳۲ دانې چاکليټ لري که چېرې هغه د خپلې کورنۍ د ۱۰ تنو غړو په منځ کې په برابر (مساوي) ډول تقسيم کړي معلوم يې کړئ چې د کورنۍ هر غړي ته څو دانې چاکليټ رسيږي او څو دانې ورسره پاتې کيږي؟

۲- ښوونکی (۸۴) پاڼې سپين کاغذ خپلو زده کوونکو ته چې ۲۸ تنه دي په برابر ډول ويشي معلوم يې کړئ چې هر تن ته څو پاڼې رسيږي؟

ښاغلی ښوونکی دې د پوښتنو په حل کې له زده کوونکو سره مرسته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

په دوه رقمي عدد باندې د درې رقمي عدد تقسیم

هدف: زده کوونکي وکړای شي چې درې رقمي عدد په دوه رقمي عدد باندې تقسیم کړي.

مقسوم ←	۴۴۷	۲۱	← مقسوم علیه
	۴۲ −	۲۱	← خارج قسمت
	۰۲۷		
	۲۱ −		
پاتې ←	۰۶		

پوښتنې:

- د درې رقمي عددونو تقسیم په دوه رقمي عدد باندې لومړی باید له کومې خوا او د مقسوم څو رقمه له مقسوم علیه سره پرتله (مقایسه) کړو؟
- که چېرې د پرتله کولو په نتیجه کې بیا هم ولیدل شي چې مقسوم علیه لوی دی څه باید وکړو؟

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې ګروپي کار وکړي او هر ګروپ دې د چوکاټ په دننه پوښتنه کې فکر وکړي د یو بل سره تر خبرو اترو (مناقشې) څخه وروسته دې هغه حل کړي.

ښاغلی ښوونکی دې د ګروپي کار د جریان مراقبت وکړي او که ستونزې وي لارښوونه او مرسته دې وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه : مقسوم علیه ← ۳۰ | ۳۶۵ → مقسوم

خارج قسمت ← ۰۰

۰۰
۰۰
۰۰
پاتي → ۰۰۰

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې خپل ځان ډاډمن کړي:

- آیا زده کوونکي د مقسوم او مقسوم علیه د رقمونو پرتله کې مشکل نلري؟
- آیا زده کوونکي خارج قسمت د مقسوم علیه له هر رقم سره په صحیح توګه ضرب کولای شي.

کورنۍ دنده:

لاندې پوښتنې حل کړئ.

۳۵ | ۷۳۵	۹۷ | ۵۶۳	۸۵ | ۴۹۱

تمرین

۳۰ | ۴۸۲	۱۷ | ۶۲۴	۴۰ | ۸۲۴
۵۳ | ۹۸۲	۴۱ | ۸۹۴	۲۱ | ۷۴۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبارتي پوښتنې :

۱- د یو ښوونځي د لومړي ټولګي د نویو زده کوونکو ننوت شمېر (**۵۴۰**) تنه دی که د ښوونځي اداره هغه په مساوي توګه په داسې ډول وویشي چې د هر ټولګي د ننوت شمېر (**۴۵**) تنه شي معلوم یې کړئ چې څو لومړي ټولګي جوړېږي ؟

۲- په یوه فابریکه کې ۱۲ پایې ماشینونه دي چې په هره دقیقه کې (**۸۲**) متره ټوکر تولید وي، معلوم کړئ چې یوه پایه ماشین په یوه دقیقه کې څو متره ټوکر تولیدوي؟

ښاغلی ښوونکی! د پوښتنو عبارت په ساده او آسانه توګه زده کوونکو ته ووایاست چې په ښه ډول سره د پوښتنو په مفهوم پوه شي او حل یې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

په دوه رقمي عدد باندې د څلور رقمي عدد تقسيم

هدف: زده کوونکي و کړای شي چې څلور رقمي عدد په دوه رقمي عدد باندې په صحيح ډول تقسيم کړي.

مقسوم ←	۳۲۱۴	۲۵	←	مقسوم عليه
	۲۵ -	۱۲۸	←	خارج قسمت
	۷۱			
	۵۰ -			
	۲۱۴			
	۲۰۰ -			
پاتې ←	۱۴			

پوښتنې:

- په عمليه کې لومړی د مقسوم ارقام د مقسوم عليه له ارقامو سره له کوم لوري او څه ډول پرتله کوو؟
- دا کار د تقسيم د عمليې په سرته رسولو کې په کومه اندازه ارزښت لري؟

د زده کوونکو فعاليت:

زده کوونکي دې ګروپي کار وکړي او هر ګروپ دې په چوکاټ کې دننه پوښتنې په برخه کې فکر وکړي او له خبرو اترو وروسته دې هغه حل کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

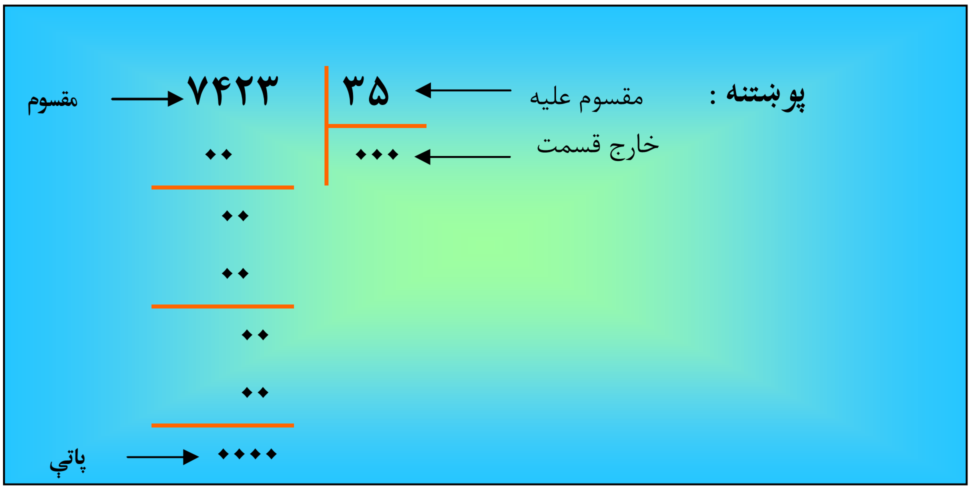

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډه کړي چې:

- آیا زده کوونکي په آسانۍ سره کولای شي چې یو څلور رقمي عدد په دوه رقمي عددباندې تقسیم کړي؟
- زده کوونکي د پوښتنو د حل کولو په وخت کې غلطي نکوي؟

کورنۍ دنده:

لاندې پوښتنې حل کړئ؟

۷۲۹۴ | ۳۱

۹۴۹۸ | ۴۵

۵۴۲۳ | ۵۰

۷۳۲۴ | ۷۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمرین

۸۷	۳۲۶۳	۵۴	۱۶۷۴	۲۳	۱۳۱۱
۷۹	۶۵۸۷	۵۸	۴۷۶۵	۷۸	۱۵۶۰

لاندې پوښتنې حل کړئ؟

۱-یوه ژرنده په هرو ۱۲ دقیقو کې یو من غنم اوړه کوي معلوم کړئ چې په ۲۵۳۲ دقیقو کې به څو منه غنم اوړه کړي؟

۲-یو بزګر په (۸۸) دقیقو کې یو جریب ځمکه یوې کوي معلوم کړئ چې په (۱۹۰۰) دقیقو کې به څو جریبه ځمکه یوې کړي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلم لوست

د ضرب د عمليې امتحان

هدف: زده کوونکي د ضرب د علميې د امتحان له طريقې سره پيژندګلوي پيدا کړي.

		مثال :
۳۶۵	← د ضرب لومړی جزء	
× ۲۱	← د ضرب دوهم جز	
۳۶۵		
+۷۳۰		
۷۶۶۵	← د ضرب حاصل	

پوښتنې:

- د ضرب د يوې حل شوې پوښتنې د امتحاان لپاره کومې عمليې ته اړتيا شته؟
- د دې عمليې اجرا کول څنګه وټاکو؟
- د عمليې د اجرا څخه وروسته به څنګه پوه شو چې پوښتنه صحيح ده؟

د زده کوونکو فعاليت:

- زده کوونکي دې په ګروپي کار کې د امتحان عمليه يعني (تقسيم) اجرا کړي.
- په ګروپي کار کې دې زده کوونکي تشخيص کړي چې په ذکر شوي مثالو کې د ضرب په عمليه کې د٧٦٦٥ عدد کوم جزء دی، نوم يې واخلئ.
- په ضمن کې دا روښانه کړئ چې د (۲۱ عدد د ضرب په دې پوښتنه کې کوم جزء دی؟
- زده کوونکي دې د تقسيم عمليه اجرا کړي؟

ښاغلی ښوونکی دې په ګروپونو کښې د زده کوونکو فعاليت وڅاري او لارښوونه دې ورته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امتحان:

۲۱	۷۶۶۵
...	...
	...
	...
	...
	...
	....

د ضرب دوهم جزء = د ضرب لومړي جزء ÷ د ضرب حاصل

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډه کړي چې:

- زده کوونکي د ضرب د عملیې په امتحان باندې په بشپړه توګه پوه شوي دي.
- آیا د ضرب د پوښتنې د آزمویلو د عملیې په وخت کې کوم مشکل نلري؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لومړی لاندې پوښتنې حل او بیا دې امتحان کړي.

۹۷ × ۲۱	۴۸ × ۱۳	۷۶ × ۴۵

تمرین

لاندې هره یوه پوښتنه حل او بیا یې امتحان کړئ.

۳۹۵ × ۶۴	۵۱۸ × ۹۶	۷۵۸ × ۶۲
۶۰۲ × ۷۱	۹۰۰ × ۵۷	۸۰۷ × ۹۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوویشتم لوست

د تقسیم د عملیې امتحان

هدف: زده کوونکی د تقسیم د عملیې په امتحان پوه او زده یې کړي.

مثال : مقسوم علیه ← ۴۷ | ۷۵۲ ← مقسوم

خارج قسمت ← ۱۶

$$
\begin{array}{r}
752 \\
-47 \\
\hline
282 \\
-282 \\
\hline
000
\end{array}
$$

پوښتنې:

- د تقسیم د پوښتنې د امتحان لپاره کومې عملیې ته اړتیا لرو؟
- د دې عملیې اجزاوې به کومې وي؟
- د عملیې د اجرا څخه وروسته د پوښتنې د صحیح والي په برخه کې څنګه نتیجه اخیستلی شو؟

د زده کوونکو فعالیت:

- د زده کوونکو هر ګروپ دې د امتحان عملیه (ضرب) سر ته ورسوي او بیا دې نتیجه بیان کړي.

ښاغلی ښوونکي دې زده کوونکي د تقسیم د عملیې په برخه کې له دوه ډوله پوښتنو سره مخامخ کړي یو هغه پوښتنې چې پوره یا بشپړې ویشل کیږي او بل یې هغه پوښتنې دي چې له ویشلو وروسته پاتې لري. په دې برخه کې دې زده کوونکو ته معلومات ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امتحان: مقسوم علیه ← ۴۷

خارج قسمت ← ۱۶ ×

۰۰۰

۰۰

مقسوم ← ۰۰۰۰

مقسوم = خارج قسمت × مقسوم علیه

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډه کړي چې:

- زده کوونکو د تقسیم د عملیې امتحان په ښه او صحیح توګه زده کړی دی او که نه؟
- هغوی د امتحان له عملیې څخه ښه نتیجه اخستلی شي؟

کورنۍ دنده:

لاندې پوښتنې حل او بیا یې امتحان کړئ ؟

۲۵	۳۰۰

۳۱	۶۸۲

۳۰	۴۵۰

۱۵	۱۸۰

ښاغلي ښوونکی دې زده کوونکي پوه کړي، هغه تقسیم چې پاتې ولري د امتحان په وخت کې پاتې د مقسوم علیه او خارج قسمت د ضرب دحاصل سره جمع کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تقسیم د عملیې امتحان چې پاتې ولري

امتحان: مقسوم علیه ← ۳۶
خارج قسمت ← ۲۵

مقسوم ← ۹۰۲
-۷۲
۱۸۲
-۱۸۰
پاتې ← ۲

مقسوم = پاتې+ خارج قسمت × مقسوم علیه

پوښتنې:

- د تقسیم هغه پوښتنه چې پاتې ولري د امتحان لپاره څه شی د څه شي سره ضرب کړو.
- په پاتې باندې څه وکړو؟

امتحان: ۳۶
× ۲۵
...
...
....

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې د ګروپي کار پواسطه د ضرب هغه پوښتنه چې په پورته چوکاټ کې ده، حل کړي.
- وروسته دې زده کوونکي د یو بل په مشوره نتیجه بیان کړي.
- زده کوونکي دې د تقسیم پاتې د پورتني ضرب له حاصل سره جمع او د امتحان عملیه دې بشپړه کړي؟

ښاغلی ښوونکی دې زده کوونکي په دې پوه کړي چې هغه د تقسیم سوال یا عملیه چې پاتې ولري په هغه کې پاتې د مقسوم علیه او خارج قسمت د حاصل ضرب سره جمع کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې! ځان ډاډه کړي چې:

- آیا زده کوونکي د تقسیم پوښتنه چې پاتې ونلري امتحان کولای شي؟
- زده کوونکي د تقسیم پوښتنه چې پاتې ولري امتحان کولای شي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې لومړی لاندې پوښتنې حل او بیا دې امتحان کړي.

۵۶۳ | ۵۱	۶۷۲ | ۵۴	۷۸۶ | ۳۵
۶۹۹ | ۳۳	۸۵۴ | ۲۱	۹۷۸ | ۴۱

ښاغلي ښوونکی دې د زده کوونکو کورنۍ دنده وګوري که چیرې ستونزې ولري لارښوونه دې ورته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم څپرکی
هندسه

دوه ویشتم لوست

د مثلث د محیط اندازه کول

هدف: زده کوونکي وکړای شي د هندسي شکلونو محیط پیدا کړي.

د مثلث، مربع، مستطیل او مضلع د محیط د اندازه کولو لپاره ددې هندسي شکلونو ضلعې سره جمع کوو د هغو د محیط اندازه لاسته راځي.

مثلث: مخامخ شکل یو مثلث دی

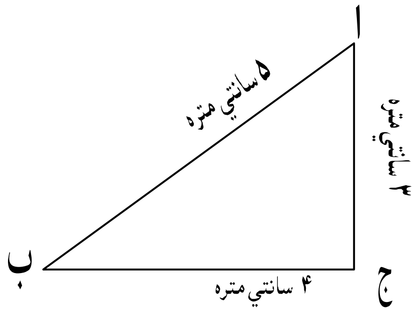

پوښتنې:

- د (ا ب ج) شکل کوم هندسي شکل دی نوم یې واخلئ؟
- دغه شکل څو ضلعې لري؟
- د هرې ضلع اوږدوالی په جلا توګه ووایاست چې څوسانتي متره دی؟
- د دې له پاره چې دمثلث محیط پیدا کړو څه باید وکړو؟

ښاغلی ښوونکی دې کوښښ و کړي چې د پورته هرې پوښتنې صحیح ځواب د زده کوونکو څخه تر لاسه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

- د زده کوونکو هر ګروپ دې په اړوند ګروپ کې د یو او بل د مشورې څخه وروسته د دې مثلث محیط پیدا کړي؟
- هر ګروپ ته دنده ورکړئ چې یو مثلث رسم او د خط کش پواسطه د هرې ضلعې اوږدوالی معلوم کړي؟
- د هر ګروپ زده کوونکي دې د هغه مثلث محیط پیدا کړي چې دوی په خپله رسم کړی دی؟

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډه کړي چې:

- زده کوونکي کولای شي چې د یوه مثلث محیط معلوم کړي؟
- آیا زده کوونکي پوهیږي چې د مثلث د محیط د پیدا کولو له پاره د هغه د ضلعو د اوږدوالي پیداکولو ته اړتیا شته ؟

کورنۍ دنده:

د لاندې مثلثونو محیط پیدا کړئ؟

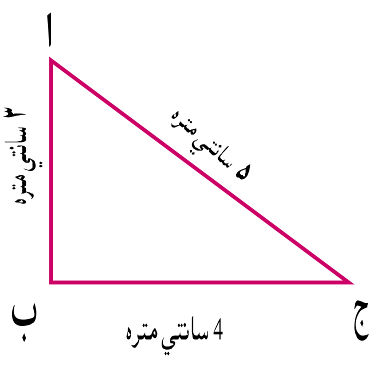

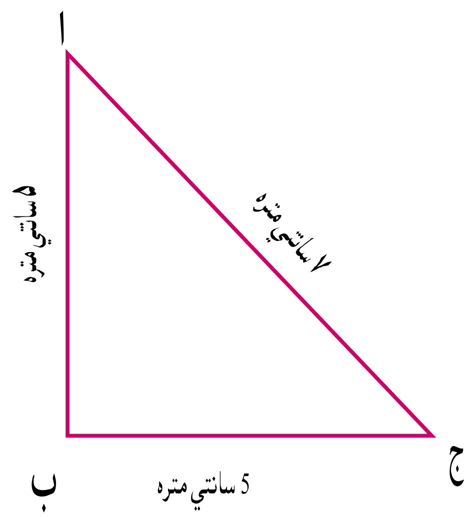

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمرین

۱- درې مثلثونه رسم او د ضلعو اوږدوالی یې د خط کش پواسطه اندازه او بیاد هغه محیط پیدا کړئ؟

۲- د هر مثلث شکل، شی یا جسم چې په خپل چاپیریال کې ګورئ د امکان په صورت کې یې ضلعې اندازه او محیط یې پیدا کړئ؟

۳- د لاندې شکلونو محیط پیدا کړئ؟

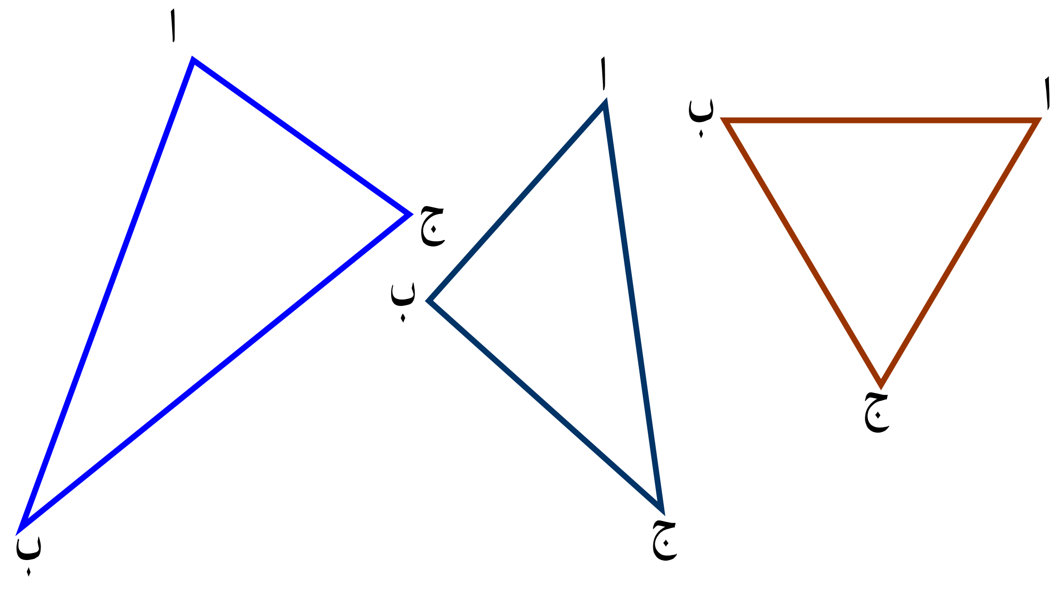

ښاغلی ښوونکی دې د کاغذ څخه مستطیلونه جوړ او هر ګروپ ته دې توزیع کړي څو د هر ګروپ زده کوونکي د هغو ضلعې اندازه او محیط یې پیدا کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درویشتم لوست

د مربع د محیط اندازه کول

هدف: زده کوونکي باید وکولاشي چې د مربع محیط پیدا کړي.

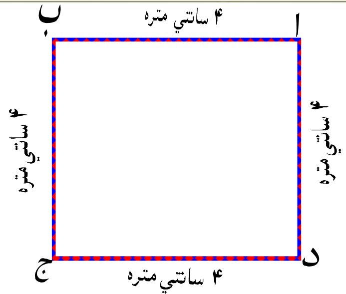

پوښتنې:

- د (ا ب ج د) شکل د څه په نوم یا دیږي؟
- دغه هندسي شکل څو ضلعې لري؟
- آیا د دې شکل ټولې ضلعې سره مساوي دي او که توپیر لري؟
- د دې هندسي شکل محیط څنګه پیدا کولای شو؟

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې ګروپي کار و کړي او هر ګروپ دې په مشوره سره د پورتنۍ مربع محیط پیدا کړي؟
- زده کوونکي دې د هغو مربع ګانو محیط چې د ښوونکي پواسطه د کاغذ څخه جوړې او ورته ورکړل شوې دي پیداکړي؟

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې خپل ځان ډاډمن کړي چې:

- زده کوونکي په صحیح توګه د مربع محیط پیدا کولای شي.
- زده کوونکي د مربع د محیط په پیدا کولو کې کومه ستونزه نلري.

ښاغلي ښوونکي دې مربع ګانې له کاغذ څخه جوړې کړي او ټولګي ته دې راوړي. د ګروپي کار په وخت کې دې هر ګروپ ته یوه جوړه کړې مربع ورکړي چې زده کوونکي د هغې د هرې ضلعې او محیط اوږدوالی پیدا کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

د لاندې مربع ګانو محیط پیدا کړئ؟

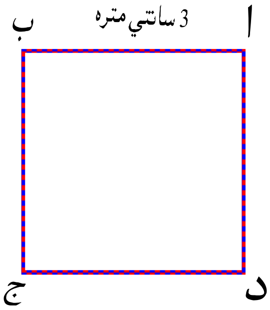

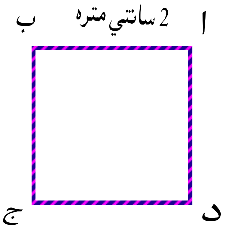

تمرین

د کاغذ ۴ مختلفې مربع ګانې جوړې کړئ او بیا یې د ضلعو اوږدوالی د خط کش په واسطه اندازه او محیط یې پیدا کړئ؟

ښاغلي ښوونکي دې د کاغذ ځخه مربع ګانې جوړې او ګروپونو ته دې ورکړي چې میحط یې پیدا کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورویشتم لوست

د مستطیل د محیط اندازه کول

هدف: زده کوونکي و کولای شي د مستطیل محیط پیدا کړي؟

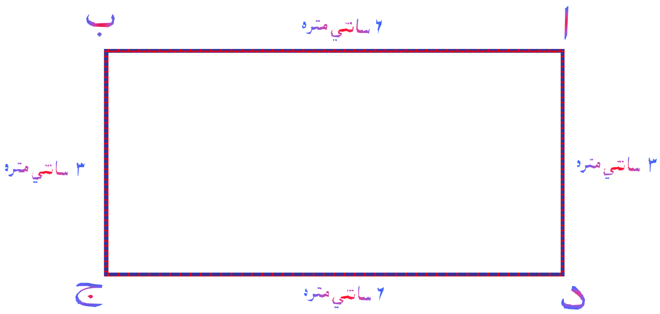

پوښتنې:

- د (ا ب ج د) شکل د څه په نامه یا دیږي؟
- دغه هندسي شکل څو ضلعې لري؟
- محیط یې څنګه پیدا کولای شو؟

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې د ګروپي کار په واسطه د (ا ب ج د) مستطیل محیط په صحیح توګه پیدا کړي.
- زده کوونکي دې د هغه مستطیل محیط چې د کاغذ څخه د ښاغلي ښوونکي پواسطه جوړ شوی او ګروپونو ته ویشل شوی دی پیدا کړي.

ښاغلي ښوونکي دې له کاغذ څخه مختلف مستطیلونه جوړ او ټولګي ته دې راوړي بیا دې، یو، یو مستطیل هــر ګروپ ته ورکړي چې زده کوونکي د هغه اوږدوالي او سور د خط کش په واسطه اندازه کــړي او محــیط یــې پیداکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه:

ښاغلی ښوونکي دې ځان ډاډمن کړي چې:

- زده کوونکي کولای شي په صحيح توګه د مستطيل محيط پيدا کړي؟
- زده کوونکي د مستطيل د محيط د پيدا کولو په وخت کې له کوم مشکل سره نه مخامخ کېږي؟

کورنۍ دنده:

د مستطيل محيط پيدا کړئ؟

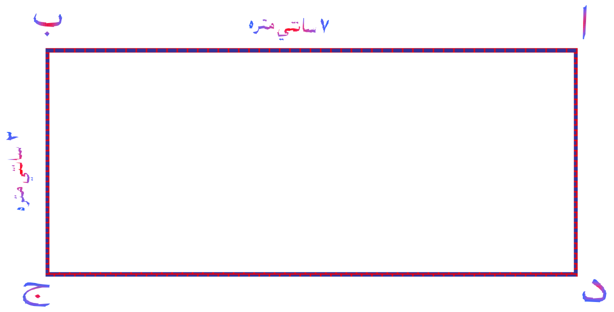

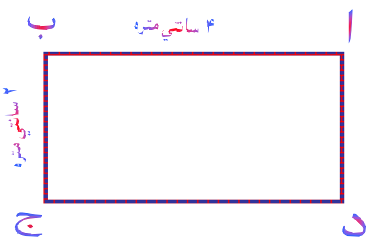

تمرين

۱- يوه سپينه پاڼه چې د مستطيل شکل لري او ږدوالی او سوريې اندازه او محيط يې پيدا کړئ؟

۲- د خپل مېز د سطحې محيط پيدا کړئ؟

۳- د خپل ټولګي د تورې دړې محيط پيدا کړئ؟

ښاغلي ښوونکي دې د پورته پوښتنو په حل کولو کې مرسته او لارښوونه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مضلع د محیط اندازه کول

هدف: زده کوونکي و کړای شي چې د مضلع محیط په آسانۍ سره پیدا کړي.

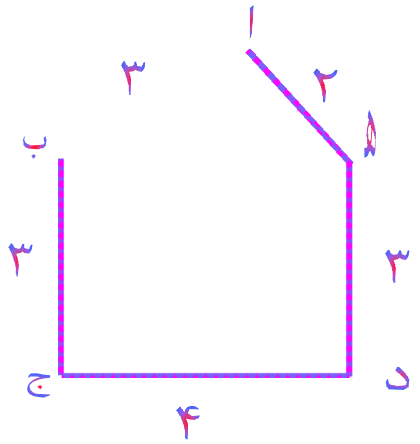

پوښتنې:

- د (ا ب ج د ه) هندسي شکل د څه په نامه یادېږي؟
- دغه هندسي شکل څو ضلعې لري؟
- د دې هندسي شکل محیط څنګه پیدا کولای شو؟

د زده کوونکو فعالیت:

- د هر ګروپ زده کوونکي دې د یو او بل په مشورې د (ا ب ج د هـ) د مضلع محیط پیدا کړي.
- زده کوونکي دې د هغو مضلع ګانو محیط چې د ښاغلي ښوونکي له خوا ترتیب او ورکړشوي دي پیدا کړي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې خپل ځان ډاډمن کړي چې:
- زده کوونکي کولای شي د مضلع محیط په صحیح ډول پیدا کړي؟
- زده کوونکي د مضلع په پیدا کولو کې له کومې اشتباه او غلطۍ سره نه مخامخ کېږي؟

کورنۍ دنده:

- د کاغذ څخه دوه مضلع جوړې کړئ؟
- د هرې مضلع د ضلعو اوږدوالی د خط کش پواسطه پیدا کړئ؟
- د هرې یوې مضلع محیط پیدا کړئ؟

تمرین

۱- د هغه مثلث محیط پیدا کړئ چې د څنډو اوږدوالی یې ۲، ۸، ۱۰، سانتي متره وي؟

۲- دهغې مربع د محیط اوږدوالی پیداکړئ چې د هرې ضلعې اوږدوالی یې ۵ سانتي متره وي؟

۳- د مستطیل محیط پیداکړئ چې اوږدوالی یې ۷ سانتي متره او سور یې ۴ سانتي متره وي؟

۴- د هغه مربع محیط پیدا کړئ چې دیوې ضلعې اوږدوالی یې ۸ سانتي متره وي؟

۵- د هغې مستطیل محیط پیداکړئ چې اوږدوالی یې ۸ سانتي متره او سوریې ۵ سانتي متره وي؟

۶- د هغې مضلع محیط پیداکړئ چې د څنډو (ضلعو) اوږدوالی یې (۱، ۲، ۲، ۲، ۳) سانتي متره وي؟

ښاغلی ښوونکی دې د کاغذ څخه مضلع ګانې جوړې او هر ګروپ ته دې ور کړي چې محیط یې پیدا کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ ويشتم لوست

د سطحې پېژندنه

هدف: زده کوونکي سطح و پېژني او دهغې سره پېژندګلوي پيدا کړي.

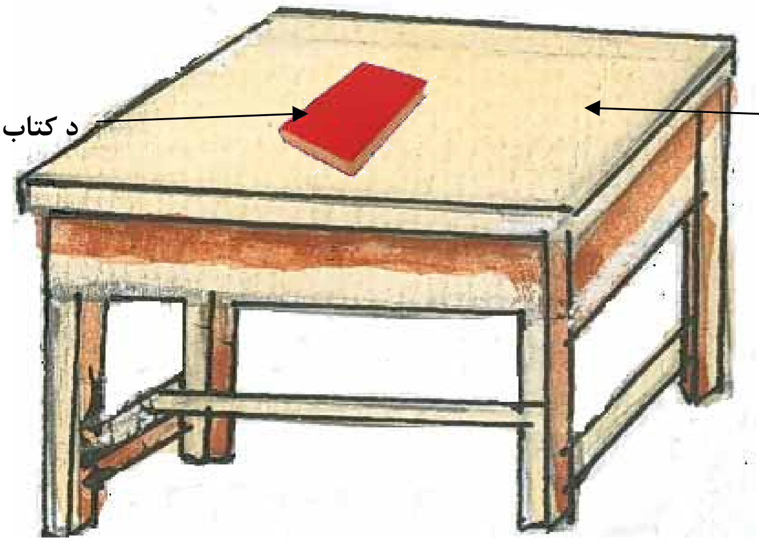

پوښتنې:

- تاسې هريو د خپلو لاسونو ورغوی په ميز باندې کېږدئ او يوې خواته يې کش کړئ او ووايا ست چې څه حس کوئ؟
- ستاسو د ميز دغه برخه دڅه په نوم ياد يږي؟
- د خپل ټولګي په دېوال باندې لاس کش کړئ او ووايا ست چې هغه ديوال د څه په نامه يادوي.
- که چېرې خط کش په مېز باندې کيږدې او ټولې برخې د ميز په مخ تماس و کړي دغه سطحې ته څه ډول سطحه وايي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

- د زده کوونکو هر ګروپ دې د مشورې څخه وروسته د دوو هوارو جسمونو د سطحو نمونه واخلي او د کاغذ په مخ دې ولیکي ؟

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډه کړي چې:

- آیا زده کوونکو سطح په صحیح او ښه توګه پېژندلې ده؟
- آیا زده کوونکي پوهېږي چې دې سطحو ته هوارې سطحې وايي؟

کورنۍ دنده:

زده کوونکي دې د دریو شیانو د سطحې نمونه په خپلو کتابچو کې ولیکي چې د هوارې سطحې ښودونکې وي ؟

ښاغلی ښوونکی دې د زده کوونکو کورنۍ دندې وګوري او لارښوونه دې ورته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه ويشتم لوست

د دايرې پېژندنه

هدف: زده کوونکي دايره، د دايرې سطحه، قطر، شعاع او وتر و پيژني او هغه تشخيص کړای شي.

دايره: مخامخ شکل يوه دايره او د (الف) نقطه د دايرې مرکز دی.

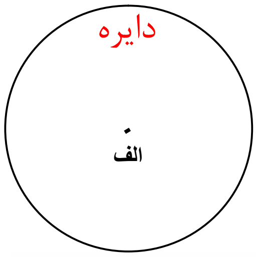

د دايرې سطحه: په مخامخ شکل کې توره شوې برخه د دايرې سطحه رابنيي.

د دايرې قطر: په مخامخ شکل کې د (ب ج) توټه خط د دايرې قطر دی.

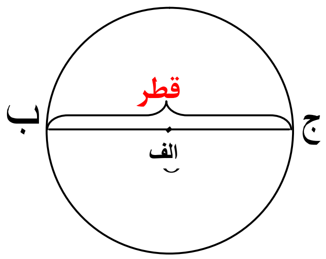

د دايرې شعاع: په مخامخ شکل کې د (اج) توټه خط د دايرې شعاع دي.

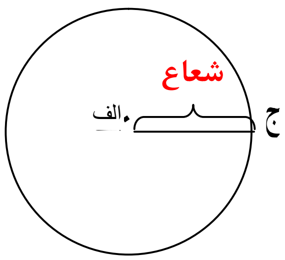

د دايرې وتر: د (دهـ) خط په مخامخ شکل کې د دايرې وتر بنيي.

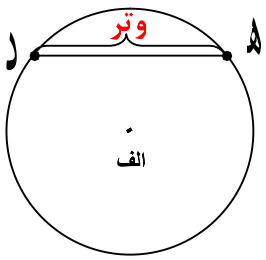

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنې:

- د يوشي نوم واخلئ چې د دايرې شکل ولري؟
- د دايرې سطحه په فلزي سکوکې و ښياست؟
- په دقت سره دشکلونو له مخې وواياست چې قطر او شعاع يو له بله څه توپير لري؟
- د شکل له مخې وواياست چې قطر او وتر څه توپېر لري؟

د زده کوونکو فعاليت:

- زده کوونکي دې ګروپي کار وکړي او هر ګروپ دې له کاغذ څخه پرې شوې دايره کې، چې د ښاغلي ښوونکي له خوا ورته ورکړل شوې ده، د دايرې قطر، شعاع او وتر په جلا ، جلا توګه و ښيي.

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې خپل ځان ډاډه کړي چې:

- زده کوونکي د دايرې، قطر، شعاع او وتر تشخيص کولای شي.

کورنۍ دنده:

- درې کاغذونه د دايرې په شکل پرې کړئ د دايرې شعاع، قطر او وتر په کې په جلا ، جلا توګه و ښياست؟

ښاغلی ښوونکی دې څو کاغذونه د منظمو دايرو په شکل پرې کړي او ټولګي ته دې له ځان سره راوړي، ګروپونو ته دې وویشي تر څو زده کوونکي د دايرې شعاع، قطر او وتر په هغو کې رسم کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ویشتم لوست

د سطحې د واحد پېژندنه او د مربع مساحت پیداکول

هدف: زده کوونکي د سطحې واحد او د مربع مساحت پیدا کړای شي.

د سطحې واحد سانتي متر مربع ده

پوښتنې:

- د سطحې د اندازه کولو واحد څه شی دی نوم يې واخلئ؟
- یو سانتي متر مربع سطحه کومې اندازې لري؟

یو سانتي متر مربع د هغې مربع څخه عبارت ده چې هره څنډه يې یو سانتي متر وي. لکه:

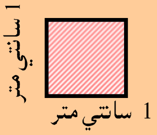

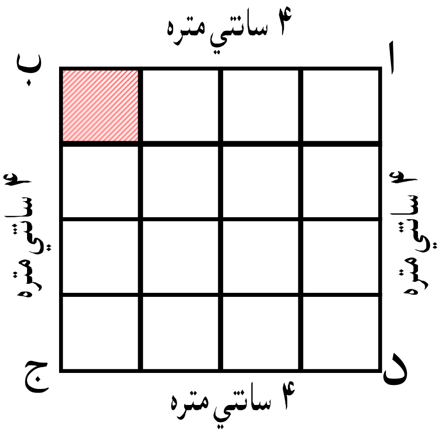

ښاغلی ښوونکی دې کوښښ وکړي چې د پوښتنو ځوابونه له زده کوونکو څخه په لاس راوړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

- د زده کوونکو هر ګروپ دې د (ا ب ج د) د مربع په برخه کې فکر و کړي؟
- و دې شمېري چې دغه مربع د څو کوچنيو مربعګانو څخه جوړه شوې ده؟
- نتيجه دې په لاس راوړي چې د (ا ب ج د) د مربع مساحت به څو مره وي؟

ضلع × ضلع = د مربع مساحت

زده کوونکي دې د ګروپي کار په واسطه د (ا ب ج د) د مربع مساحت پيدا کړي؟

د (اب ج د) د مربع مساحت = ۰۰۰ × ۰۰۰ = ۰۰۰

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډمن کړي چې:

- زده کوونکو د سطحې واحد پيژندلی او په مفهوم باندې يې پوه شوي دي؟
- ايا زده کوونکي کولای شي ديوې مربع مساحت پيدا کړي؟

کورنۍ دنده:

۱- د هغې مربع مساحت پيداکړئ چې د يوې ضلعې اوږدوالی يې **۵** سانتي متره وي؟
۲- دهغې مربع مساحت پيدا کړئ چې د هرې ضلعې اوږدولی يې ۸ سانتي متره وي؟
۳- د هغې مربع مساحت پيداکړئ چې د هرې ضلعې اوږدوالی يې ۱۰ سانتي متره وي؟
۴- د کاغذ څخه په مختلفو سايزونو دوه داني مربع ګاني جوړې کړئ او وروسته يې مساحت پيدا کړئ؟

ښاغلی ښوونکی دې د زده کوونکو کورنۍ دنده وګوري اوهغوی دې د کورنۍ دندې په سرته رسولو کې تشويق کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ویشتم لوست

د مستطیل د مساحت پیدا کول

هدف: زده کوونکي د مستطیل مساحت پیدا کړی شي.

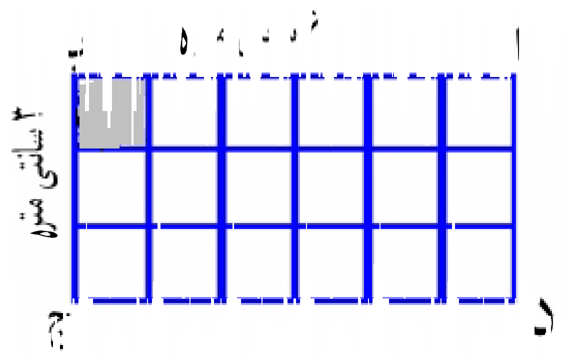

پوښتنې:

- د (ا ب ج د) مستطیل د څوکوچنیو مربعګانو څخه جوړشوی دی.
- د مستطیل مساحت به نظرشکل ته څو مره وي.
- کومو څنډو ته د مستطیل اوږدوالی او کومو ته يې سور وايي.

سور(عرض) × اوږدوالی(طول) = د مستطیل مساحت

د زده کوونکو فعالیت:

- د زده کوونکو هر ګروپ دې د (ا ب ج د) مستطیل مساحت پیدا کړي؟

...×...= د مستطیل مساحت

- زده کوونکي دسطحې د مقیاس واحد هم باید ولیکي؟

ښاغلی ښوونکی دې د زده کوونکو کورنی دنده وګوري او که مشکل ولري لارښوونه دې ورته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډه کړي چې:
- زده کوونکي کولای شي د مستطیل مساحت پیدا کړي؟
- ایا زده کوونکي د سطحې واحد په کار وړای شي او په مفهوم یې پوه شوي دي؟

کورنۍ دنده:

۱- د هغه مستطیل مساحت پیدا کړئ چې اوږدوالی(طول) یې ۷ سانتي متره او سور(عرض) یې ۳ سانتي متره وي؟
۲- که چېرې د مستطیل اوږدولی ۱۰ سانتي متره او سوریې ۵ سانتي متره وي مساحت یې پیدا کړئ؟

تمرین

۱- د هغه مثلث محیط پیدا کړئ چې د ښنډو اوږدوالی یې ۵، ۷، ۹ سانتي متره وي؟
۲- د هغه مربع محیط پیدا کړئ چې د هرې ضلعې اوږدوالی یې ۳ سانتي متره وي؟
۳- د هغه مستطیل محیط پیدا کړئ چې اوږدوالی یې ۲ سانتي متره او سور یې ۴ سانتي متره وي؟
۴- یوه مضلع رسم او د هرې ضلعې اوږدوالی او محیط یې پیدا کړئ؟
۵- د هغې مربع مساحت پیدا کړئ چې هره ضلع یې ۷ سانتي متره وي؟
۶- د هغه مستطیل مساحت پیدا کړئ چې اوږدوالي یې ۹ سانتي متره او سور یې ۵ سانتي متره وي؟

ښاغلی ښوونکی دې له زده کوونکوسره د تمرین سوالونو په حل کې مرسته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیرشم لوست

خلورم څپرکی

عــــام کسر

د کسر د صورت، مخرج او کسري خط (بر خط) مفهوم

هدف: زده کوونکي د کسر په مفهوم پوه او هم د یوه کسر صورت، مخرج او کسری خط وپیژني

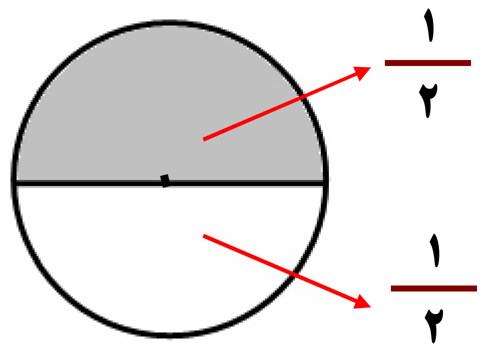

پوښتنې:

- په پورته شکل کې یوه دایره په څو مساوي برخو ویشل شوې ده؟
- څو برخې یې توري شوي دي؟
- د څو برخو څخه څو برخې یې توري شوي دي؟

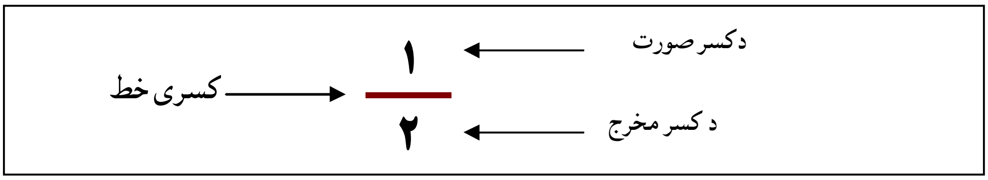

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په ګروپونو کې شکل ته پاملرنه وکړي او د جملو تش ځایونه دې په مناسبو عددونو سره ډک کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مخامخ شکل کې مربع .... مساوي برخو وېشل شوې ده.

.... برخې يې تورې شوي دي.

.... برخو څخه .... برخې تورې شوي دي.

د مربع $\frac{\dots\dots}{\dots\dots}$ برخې تورې شوي دي.

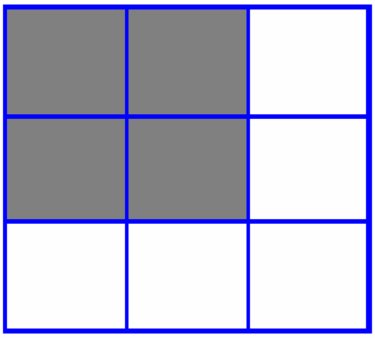

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډمن کړي چې:

- آيا زده کوونکي د يوه کسر د صورت او مخرج په مفهوم پوه شوي دي؟
- ايا زده کوونکو کسري خط ياد بر خط پېژندلی دی؟

کورنۍ دنده:

د لاندې شکلونو اړوند کسرونه وليکئ؟

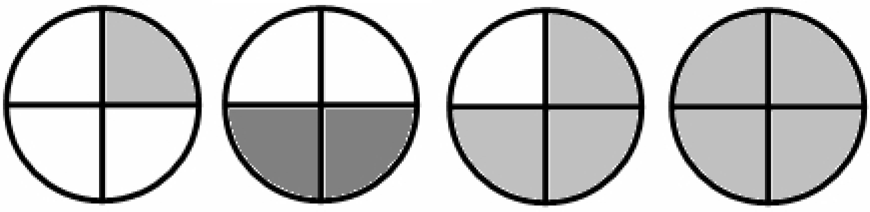

$\frac{\dots}{\dots}$ $\frac{\dots}{\dots}$ $\frac{\dots}{\dots}$ $\frac{\dots}{\dots}$

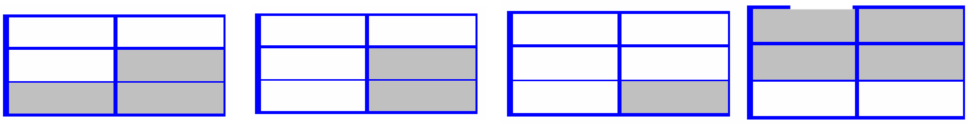

$\frac{\dots}{\dots}$ $\frac{\dots}{\dots}$ $\frac{\dots}{\dots}$ $\frac{\dots}{\dots}$

ښاغلی ښوونکی دې هر ګروپ ته دغه شکل ور کړي تر څو زده کوونکي د يو بل سره له مشورې وروسته جملې پـــه مناسبو عددونو سره بشپړې او تش ځايونه ډک کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمرين

لاندې کسرونه د شکلونو له مخې ولیکئ.

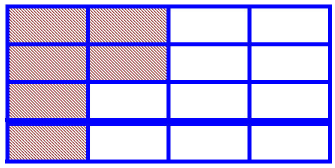

◆◆◆
―――
◆◆◆

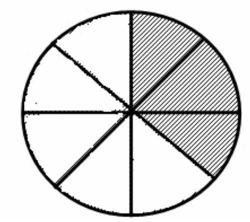

◆◆◆
―――
◆◆◆

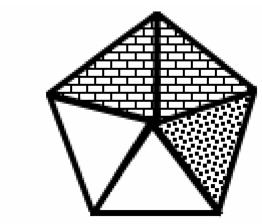

◆◆◆
―――
◆◆◆

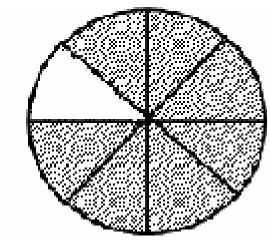

◆◆◆
―――
◆◆◆

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو دیرشم لوست

د هغو کسرونو مقایسه کول چې مخرجونه یې سره مساوي وي

هدف: زده کوونکي هغه کسرونه چې مخرجونه يې سره مساوي وي پرتله کړای شي.

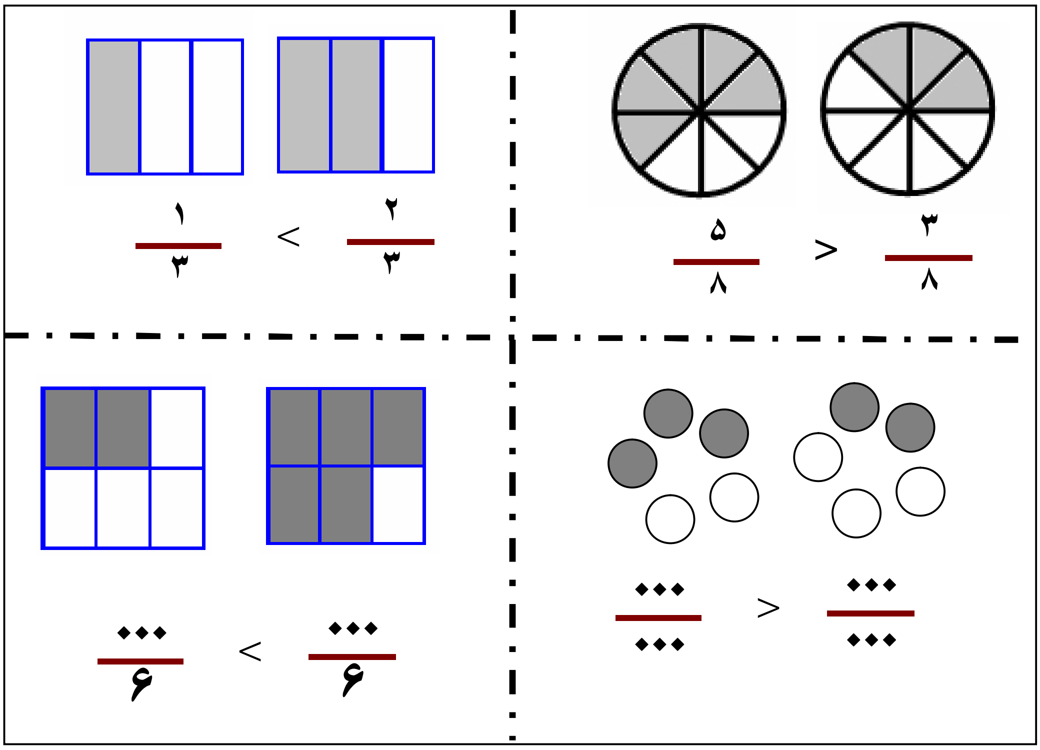

پوښتنې:

- که چېرې په دوو کسرونو کې مخرجونه مساوي او صورتونه يې مختلف وي کوم کسریې لوی دی؟
- په دوو کسرونو کې چې مخرجونه یې مساوي او صورتونه يې مختلف وي کوم يو يې کوچنی دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

د هر ګروپ زده کوونکي دې د لاندې شکلونو اړوند کسرونه ولیکي او بیا دې پرتله کړي؟

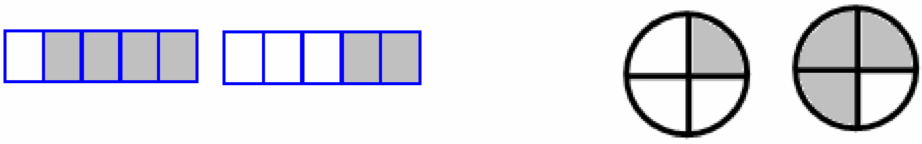

$\frac{...}{...}$ $\frac{...}{...}$ $\frac{...}{...}$ $\frac{...}{...}$

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډمن کړي چې:

- آیا زده کوونکي کولای شي په آسانۍ سره هغه کسرونه چې مساوي مخرجونه لري پرتله کړي؟
- آیا زده کوونکي دمساوي مخرج لرونکو کسرونو پرتله کولو کې اشتباه او غلطي نه کوي؟

کورنۍ دنده:

د دوو جوړو کسرونو د منځ په تش ځاي کې د (< یا >) مناسبه نښه ولیکئ.

$\frac{۳}{۵} \square \frac{۱}{۵}$ $\frac{۳}{۴} \square \frac{۱}{۴}$

$\frac{۴}{۹} \square \frac{۷}{۹}$ $\frac{۲}{۶} \square \frac{۵}{۶}$

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمرین

پرتله يې کړئ؟

۱۳/۱۸ □ ۱۵/۱۸	۵/۹ □ ۷/۹
۴۰/۷۵ □ ۳۴/۷۵	۹/۱۱ □ ۴/۱۱
۷۵/۸۰ □ ٦۲/۸۰	۸/۲۰ □ ۱۰/۲۰
٦۷/۸۵ □ ۷٦/۸۵	۵۳/۷۳ □ ۵۴/۷۳
۷۸/۹۳ □ ۸۷/۹۳	٦۰/۷۰ □ ٦۱/۷۰
۹۳/۹۷ □ ۹۲/۹۷	۵۴/۵۵ □ ۴۵/۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دیرشم لوست:

د عامو کسرونو جمع چې مخروجونه یې سره مساوي وي

هدف: زده کوونکي باید هغه عام کسرونه چې مساوي مخرجونه لري په آسانۍ سره جمع کړي.

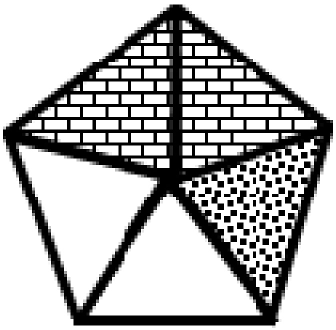

$$\frac{۲}{۵} + \frac{۱}{۵} = \frac{۳}{۵}$$

پوښتنې:

- په پورتني شکل کې کوم کسر د مستطیلي شکلونو په واسطه په نښه شوی دی؟
- پورتني شکل د کوم کسر نقطو په واسطه په نښه شوی دی؟
- په پای کې د ټول شکل په نښه شوې برخې کوم کسر ښیي.

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په ګروپونو کې یو د بل په مشوره د لاندې شکل څخه
- د کسرونو د جمع حاصل په لاس راوړي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

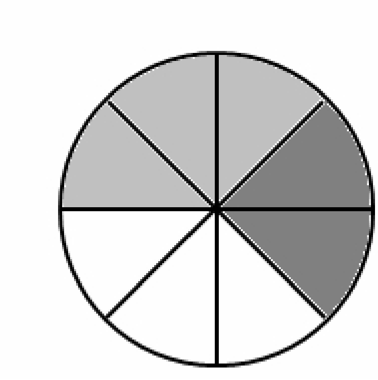

$$\frac{۳}{۸} + \frac{۲}{۸} = \frac{...}{...}$$

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډمن کړي چې:

- زده کوونکي کولای شي چې د شکلونو له مخې مساوي مخرج لرونکو عامو کسرونو د جمعې مفهوم په لاس راوړي؟
- زده کوونکي کولای شي داسې کسرونه په آسانۍ سره جمع کړي؟

که چېرې وغواړئ هغه عام کسرونه چې مخرجونه یې مساوي وي یو له بله سره جمع کړئ نو صورتونه یې جمع او په یوه مخرج یې ولیکئ د کسرونو د جمعې حاصل لاسته راځي.

ښاغلی ښوونکی دې دا ډول شکلونه مخکې په کاغذ کې تیار او ټولګې ته دې د ځان سره راوړي بیا دې هر ګروپ ته یو ، یو شکل ورکړي چې زده کوونکي ور باندې کار وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنی دنده:

د لاندې کسرونو د جمعې حاصل چې مخرجونه يې سره مساوي دي په لاس راوړئ؟

$$\frac{۵}{۹} + \frac{۲}{۹} = \frac{...}{۹}$$

$$\frac{۳}{۱۰} + \frac{۶}{۱۰} = \frac{...}{۱۰}$$

$$\frac{۸}{۲۰} + \frac{۵}{۲۰} = \frac{...}{...}$$

$$\frac{۷}{۱۵} + \frac{۱}{۱۵} = \frac{...}{...}$$

تمرين

$$\frac{۴}{۱۱} + \frac{۵}{۱۱} =$$

$$\frac{۲}{۸} + \frac{۵}{۸} =$$

$$\frac{۱۳}{۱۶} + \frac{۲}{۱۶} =$$

$$\frac{۲}{۱۲} + \frac{۵}{۱۲} =$$

$$\frac{۲۵}{۱۰۰} + \frac{۵}{۱۰۰} =$$

$$\frac{۱۱}{۳۰} + \frac{۱۱}{۳۰} =$$

ښاغلی ښوونکی! که چېرې زده کوونکي د پوښتنو په حل کولو کي ستونزې ولري هغوی ته لارښوونه وکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري دیرشم لوست

د عام کسر تفریق چې مساوي مخرجونه ولري

هدف: زده کوونکي باید وکړای شي عام کسرونه چې مساوي مخرجونه ولري یو له بل څخه تفریق کړي.

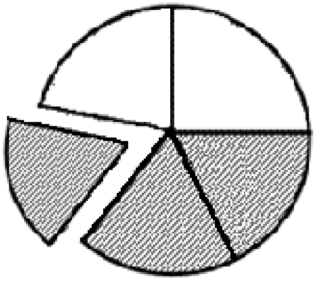

$$\frac{۲}{۵} = \frac{۱}{۵} - \frac{۳}{۵}$$

پوښتنې:

- پورتني شکل کې کوم کسر په نښه شوی دی؟
- د نښه شوې برخې څخه کوم کسر اخیستل شوی دی؟
- کوم کسر پاتې دی؟

د زده کوونکو فعالیت:

- زده کوونکي دې په ګروپونو کې د شکل په نظر کې نیولو سره د لاندې
- عامو کسرونو د تفریق حاصل په لاس راوړي؟

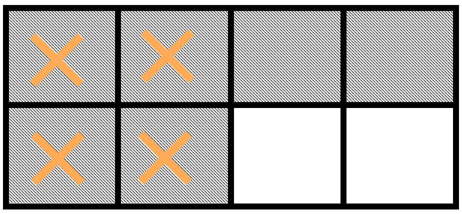

$$\frac{...}{...} = \frac{۴}{۸} - \frac{۶}{۸}$$

ښاغلی ښوونکی دې دا ډول شکلونه مخکې تر مخکې ترتیب او دځان سره ټولګي ته راوړي او پر ګروپونو دې وویشي چې زده کوونکي کار ورباندې وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډمن کړي چې:

- زده کوونکي کولای شي د شکلونو له مخې د مساوي مخرج لرونکو عامو کسرونو د تفریق حاصل مفهوم په لاس راوړي.
- زده کوونکي کولای شي دا ډول کسرونه یو د بل څخه تفریق کړي.

> که چېرې وغواړئ دوه عام کسرونه چې مساوي مخرجونه ولري یو له بله تفریق کړئ صورتونه یې یو د بل څخه تفریق او پر یو مخرج یې ولیکئ.

کورنۍ دنده:

د لاندې مساوي مخرج لرونکو عامو کسرونو د تفریق حاصل پیدا کړئ؟

$$\frac{۶}{۷} - \frac{۳}{۷} = \frac{...}{۷} \qquad \frac{۵}{۹} - \frac{۲}{۹} = \frac{...}{۹}$$

$$\frac{۹}{۱۵} - \frac{۵}{۱۵} = \frac{...}{...} \qquad \frac{۸}{۱۱} - \frac{۶}{۱۱} = \frac{...}{...}$$

تمرین

$$\frac{۶}{۲۰} - \frac{۲}{۲۰} = \qquad \frac{۷}{۱۰} - \frac{۴}{۱۰} =$$

$$\frac{۱۷}{۳۵} - \frac{۹}{۳۵} = \qquad \frac{۷}{۱۲} - \frac{۵}{۱۲} =$$

$$\frac{۲۰}{۱۰۰} - \frac{۲۰}{۱۰۰} = \qquad \frac{۸}{۱۸} - \frac{۴}{۱۸} =$$

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم څپرکی

د اندازه کولو واحدونه

څلوردېرشم لوست

د اوږدوالي(طول) د اندازه کولو واحد

د اوږدوالي د اندازه کولو واحد متر دی

د متر اجزاء او اضعاف

هدف: زده کوونکي د اوږدوالي د اندازه کولو واحد و پېژني.

پوښتنې:

- د شیانو اوږدوالی د څه شي په واسطه اندازه کوو؟
- د اوږدوالي د اندزه کولو واحد څه شی دی؟

د متر اجزاوي ۱ متر مساوي دی له:

- **۱۰ دیسي متره**
- **۱۰۰ سانتي متره**
- **۱۰۰۰ ملي متره**

د متر اضعاف:

- **۱دیکا متره** =**۱۰ متره**
- **۱هکتو متره** =**۱۰۰ متره**
- **۱کیلومتره** =**۱۰۰۰ متره**

ښاغلي ښوونکی دې متر د ځان سره ټولګي ته راوړئ او د امکان تر حده پورې په عملي توګه د اوږدوالي د واحد اجزاء او اضعاف هغوي ته وښیاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

د هر ګروپ زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو عددونو سره ډک کړي.

- ۱ دیکامتر مساوي دی له .... مترو سره
- ۱ هکتومتر مساوي دی له .... مترو سره
- ۱ کیلو متر مساوي دی له .... مترو سره

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډمن کړي چې:

- زده کوونکي د متر اجزاوې پېژني؟
- زده کوونکي د متر اضعاف هم پېژني؟
- ایا زده کوونکي په دې پوه شوي دي چې اجزاوې د متر څخه کوچنۍ او اضعاف د متر څخه لوی دي؟.

کورنۍ دنده:

تش ځایونه ډک کړئ؟

۲۰ دیسي متره مساوي دي له .... مترو سره.

۳۰۰ سانتي متره مساوي دي له......... مترو سره.

۲۰۰۰ ملي متره مساوي دي له .... مترو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه دیرشم لوست

د اوږدوالي د واحد د اجزاوو او اضعافو په يو بل باندې بدلول

هدف: زده کوونکي وکړای شي د اوږد والي د اندازه کولو واحدونه يعنې اجزاء په اضعافو او اضعاف په اجزاو بدل کړي.

مثال:

۵ متره مساوي څو ملي متره کېږي؟

۵۰۰۰ ملي متره = ۱۰۰۰ × ۵ متره

پوښتنې:

- يو متر مساوي څو ملي متره دی؟
- ۷ متره مساوي څو ملي متره کېږي؟

د زده کوونکو فعاليت:

د هر ګروپ زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځايونه په مناسبو عددونو سره ډک کړي؟

۳ متره مساوي دي له .... ملي مترو سره

۷ متره مساوي دي له .... سانتي مترو سره

۹ متره مساوي دي له...................... ديسي مترو سره

۶۰۰۰ متره مساوي دي له .... کيلو مترو سره

۵۰۰۰ متره مساوي له .... هکتو مترو سره

۸۰۰۰ متره مساوي دي له .... ديکا مترو سره

ښاغلی ښوونکی دې د ټولو ګروپو د کار او فعاليت څخه پاملرنه او څارنه وکړي، که مشکل ولري مرسته او لارښونه دې وشي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډمن کړي چې:

- آیا زده کوونکي کولای شي د اوږدوالي د اندازه کولو واحد د هغه په اجزاوو باندې بدل کړي؟
- آیا زده کوونکي کولای شي چې د اوږدوالي واحد د هغه په اضعافو باندې بدل کړي؟
- آیا زده کوونکي د واحدونو په بدلولو کې ستونزې نه لري؟

کورنۍ دنده:

- ۲ متره په سانتي متر واړ وئ.
- ۸ متره په ملي متر واړ وئ.
- ۹ کیلو متره څو متره کېږي.
- ۴۵ هکتو متره څو متره کېږي حساب یې کړئ.

ښاغلی ښوونکی دې د زده کوونکو کورنۍ دنده وګوري او که چېري یې اشتباه کړي وي لارښوونه دې ورته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږدېرشم لوست

د کتلې د اندازه کولو واحد

د کتلې د اندازه کولو واحد ګرام دی

د ګرام اجزاء او اضعاف

هدف: زده کوونکي د کتلې د واحد اجزا او اضعاف و پیژني.

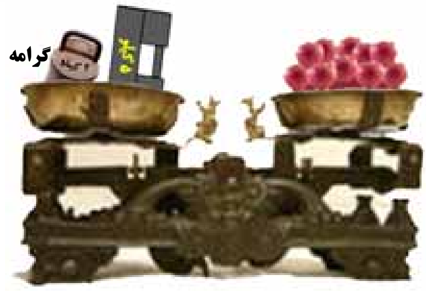

پوښتنې:

- کتله د څه شي په واسطه اندازه کېږي؟
- د کتلې د اندازه کولو واحد څه شی دی؟

د ګرام اجزاء: ۱ ګرام مساوي دی په:

- ۱۰ دیسي ګرامو
- ۱۰۰ سانتي ګرامو
- ۱۰۰۰ ملي ګرامو

د ګرام اضعاف:

- ۱۰ ګرام= ۱دیکا ګرام
- ۱۰۰ ګرام= ۱هکتو ګرام
- ۱۰۰۰ ګرام= ۱کیلوګرام

ښاغلی ښوونکی دې د وزنونو په برخه کې زده کوونکو ته بشپړ معلومات ورکړي چې د ګرام په اجزا او اضعاف باندې پوه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

- د هر ګروپ زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو عددونو ډک کړي؟
- یو دیکاګرام مساوي دی له .... ګرامو سره
- یو هکتو ګرام مساوي دی له .... ګرامو سره
- یو کیلو ګرام مساوي دی له..................... ګرامو سره

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډه کړي چې:

- زده کوونکو د ګرام اجزاوې پېژندلې دي.
- زده کوونکو د ګرام اضعاف پېژندلي دي.

کورنۍ دنده:

تش ځایونه ډک کړئ.

۵۰ دیسي ګرامه مساوي دی له .... ګرامه سره

۲۰۰ سانتي ګرامه مساوي دی له .... ګرامه سره

۹۰۰۰ ملي ګرامه مساوي دی له .... ګرامه سره

ښاغلی ښوونکی دې د ګروپونو دکار او فعالیت څخه کتنه وکړي که مشکل ولري لارښوونه دې ورته وکړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه دېرشم لوست

د کتلې د واحد د اجزاوو او اضعافو په یو بل باندې بدلول

هدف: زده کوونکي د کتلې واحد دهغه په اجزاوو او اضعافو باندې واړوي.

مثال:

۷ ګرامه مساوي له څو سانتي ګرامو سره کېږي؟

۷۰۰ سانتي ګرامه = ۱۰۰ × ۷

پوښتنې:

- یو ګرام مساوي څو سانتي ګرامه دي؟
- ۵ ګرامه مساوي له څو سانتي ګرامو سره کېږي؟

ویلی شو چې:

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو عددونو ډک کړي.

۴ ګرامه مساوي دي له .... ملي ګرامو سره

۹ ګرامه مساوي دي له .... سانتي ګرامو سره

۵ ګرامه مساوي دي له .... ديسي ګرامو سره

۲۰۰۰ ګرامه مساوي دي له .... کیلو ګرامو سره

۷۰۰ ګرامه مساوي دي له .... هکتو ګرامو سره

۲۰ ګرامه مساوي دي له .... دیکا ګرامو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډمن کړي چې:

- آيا زده کوونکي د کتلې واحدد هغې په اجزاو بدلولای شي؟
- آيا زده کوونکي د کتلې واحد د هغې په اضعافو بدلولای شي.
- آيا زده کوونکي د کتلې د واحد د بدلولو په وخت کې غلطي نه کوي؟

کورنۍ دنده:

- ۱۵ ګرامه مساوي له څو ملي ګرامو سره کيږي حساب يې کړئ؟
- ۱۲ ګرامه مساوي له څو سانتي ګرامو سره کيږي حساب يې کړئ؟
- ۵۵ ګرامه مساوي له څو ديسي ګرامو سره کيږي حساب يې کړئ؟
- ۱۰۰ کيلو ګرامه مساوي له څو ګرامو سره کيږي ؟

ښاغلی ښوونکی دې په ارزونه کې پاملرنه وکړي چې زده کوونکي پوه شوي دي او که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دېرشم لوست

د ظرفیت (حجم) د اندازه کولو واحد

د ظرفیت اندازه کولو واحد لیتر دی

د لیتر اجزاء او اضعاف

هدف: زده کوونکي د ظرفیت د اندازه کولو، لوی او کوچني واحدونه (اجزا او اضعاف) وپېژني

پوښتنې:

- مایعات (اوبلن لکه اوبه، تیل، غوړي، شېدې، او نور د څه شي په واسطه اندازه کېږي؟
- د ظرفیت د اندازه کولو واحد څه شی دی؟

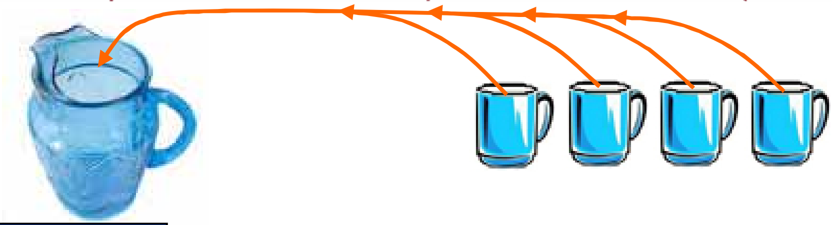

د لیتر اجزا: ۱ لیتر مساوي دی په

- ۱۰ دیسي لیترو
- ۱۰۰ سانتي لیترو
- ۱۰۰۰ ملي لیترو

د لیتر اضعاف:

- ۱۰ لیتره= ۱ دیکا لیتر
- ۱۰۰ لیتره = ۱ هکتو لیتر
- ۱۰۰۰ لیتره= ۱ کیلولیتر

ښاغلی ښوونکی دې د زده کوونکو کورنۍ دنده په منظمه توګه وګوري او که مشکل و لري لارښوونه دې ورته وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

د هر ګروپ زده کوونکي دې د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو عددونو ډک کړي؟

- ۱ یو دیکالیتر مساوي دی له .... لیترو سره.
- ۱ یو هکتو لیتر مساوي دی له .... لیترو سره.
- ۱ کیلو لیتر مساوي دی له .... لیترو سره.

ارزونه:

- ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډمن کړي چې:
- آیا زده کوونکو د لیتر اجزاوې پېژندلي دي؟
- آیازده کوونکو دلیتر اضعاف هم پېژندلي؟

کورنۍ دنده:

د لاندې جملو تش ځایونه ډک کړئ؟

۵۰ دیسي لیتره مساوي دي له........................ لیترو سره.

۳۰۰ سانتي لیتره مساوي دي له .... لیترو سره.

۵۰۰۰ ملي لیتره مساوي دي له .... لیترو سره.

نهه دېرشم لوست

د وخت (زمان) د مقياس واحد

هدف: زده کوونکي د وخت د مقياس په واحد باندې پوه او د هغه اجزا او اضعاف و پېژني.

د وخت د مقياس واحد ګړۍ (ساعت) دی.

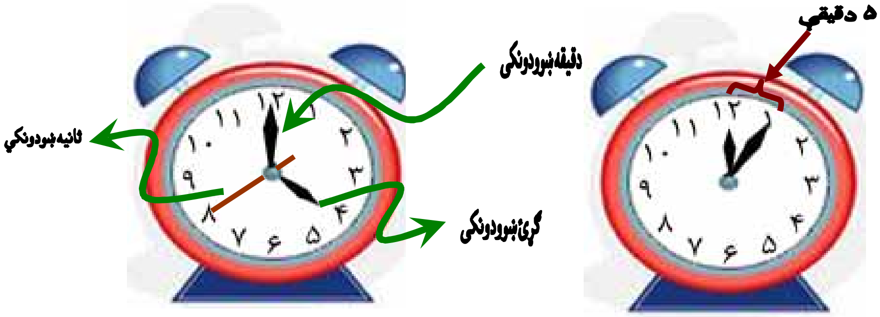

پوښتنې:

- آيا د وخت دقيق پوهېدل ارزښت لري؟
- وخت د څه شي په واسطه اندازه کېږي؟

د وخت د مقیاس د واحد اجزاء:
- ثانيه
- دقيقه

د وخت د مقياس د واحد اضعاف:
- شپې او ورځې
- اونۍ
- مياشت
- کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

زده کوونکي دې د لاندنې جملو تش ځایونه په مناسبو عددونو ډک کړي؟

یوه شپه او ورځ مساوي ده له .... ګړیو سره

یوه ساعت مساوي دی له .... دقیقو سره

یوه دقیقه مساوي ده له .... ثانیو سره

ارزونه:

ښاغلی ښوونکی دې ځان ډاډه کړي چې:

- آیا زده کوونکو د وخت د واحد اجزاوې پېژندلي دي؟
- زده کوونکو د وخت د مقیاس د واحد اضعاف هم پېژندلي دي؟

کورنۍ دنده:

د لاندې جملو تش ځایونه په مناسبو عددونو ډک کړئ؟

یو کال مساوي دی له ....میاشتو سره

یو کال مساوي دی له .... اونیو سره

یوه اونۍ مساوي ده له .... ورځو سره

د وخت د مقیاس یو لوی واحد پیړۍ (قرن) دی چې:

۱۰۰ کاله = یوه پیړۍ یا یو قرن سره

د وخت د واحد اجزا او اضعاف په یو بل باندې بدلیدلی شي.

ښاغلی ښوونکی دې توجه وکړي چې د په زړه پوري پوښتنو په کولو سره صحیح ځوابونه تر لاسه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مثال:

یوه اونۍ څو ساعته کیږي؟

حل:

داچې یوه اونۍ مساوي ده له ۷ شپو ۷ ورځو سره

نو له دې کبله: یوه شپه او ورځ مساوي ده له ۲۴ ساعتونو سره

۲۴ × ۷ = یوه اونۍ

۱۲۸ ګړۍ = یوه اونۍ

- یوه ګړۍ څو ثانیې کیږي؟
- یو کال څو ورځې کیږي؟
- یو کال څو اونۍ کیږي؟
- یوه پېړۍ څو میاشتې کیږي؟

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library